บทที่ 3

วิเคราะห์เรื่องอาคิวเจิ้งจฺว้าน

ในบทนี้จะวิเคราะห์เรื่อง**อาคิวเจิ้งจฺว้าน** โดยจะกล่าวถึงการใช้ภาษา สัญลักษณ์ และศิลปะการเสียดสี ตลอดจนกล่าวถึงการปรากฏของ**อาคิวเจิ้งจฺว้าน**ในสังคมจีน และในสังคมไทย ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจถึงนัยต่างๆ ที่แฝงอยู่ในเรื่อง

3.1 การใช้ภาษา สัญลักษณ์ และศิลปะการเสียดสีในอาคิวเจิ้งจฺว้าน

วรรณกรรมเรื่อง**อาคิวเจิ้งจฺว้าน**นี้ เป็นวรรณกรรมที่ได้รับการยอมรับจากวงวรรณกรรมโลก **อาคิวเจิ้งจฺว้าน**เป็นหนึ่งในเรื่องสั้นของหลู่ซฺวิ่นในเรื่องสั้นชุด**ตะโกนสู้**ซึ่งได้รับการลงมติให้เป็นนวนิยายอันดับที่หนึ่งของวรรณกรรมจีนในศตวรรษที่ 20 (Yàzhōu Zhōukān,1999 : 31 – 45) แม้ว่าวรรณกรรมเรื่องนี้จะแต่งขึ้นในปี 1921 แต่กาลเวลาที่ผ่านไปไม่ได้ทำให้งานเรื่องนี้ล้าสมัยหรือถูกลบเลือนไป กลับทวีความโดดเด่นและสามารถจะเข้ากับยุคสมัยในปัจจุบันได้อย่างน่าอัศจรรย์ใจ **อาคิวเจิ้งจฺว้าน**เป็นเรื่องสั้นที่มีลักษณะการประพันธ์ที่โดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหา เค้าโครงเรื่อง การใช้ภาษา สัญลักษณ์และการเสียดสี

3.1.1 การใช้ภาษา

ศิลปะในการใช้ภาษาของวรรณกรรมชุด **ตะโกนสู้** มีความโดดเด่นมาก ในเรื่องสั้นชุดนี้ใช้ภาษาพูดมาเขียนทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่อง**บันทึกประจำวันของคนบ้า** เป็นเรื่องสั้นเรื่องแรกในวรรณกรรมสมัยใหม่ของจีนที่ใช้ภาษาพูดมาเขียน นับเป็นการเปิดศักราชใหม่แห่งวงวรรณกรรมจีน การที่เรื่อง**อาคิวเจิ้งจฺว้าน**นี้เขียนด้วยภาษาพูด จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ได้รับความนิยมและสามารถสืบทอดมาตราบจนถึงปัจจุบัน

อาคิวเจิ้งจฺว้านเป็นเรื่องสั้นที่หลู่ซฺวิ่นใช้การเล่าเรื่องโดยผ่านสายตาของบุคคลที่ 3 เช่นในตอนที่เขียนถึงช่วงก่อนการปฏิวัติที่เฉ้าซิง (紹興 Shàoxīng) ว่าท่านจฺวี่เหริน (舉人 Jǔrén) จากในเมืองได้ส่งของมากับเรือลำหนึ่งเพื่อฝากไว้ที่บ้านตระกูลจ้าวโดยได้บรรยายอย่างละเอียดว่า (盧今 Lǔ Jīn, 1996 :135)

ตัวอย่างที่ 1[1]

เรือลำนี้บรรทุกความสับสนวุ่นวายยุ่งยากใหญ่หลวงมาสู่หมู่บ้านเว่ย์จวาง ไม่ทันถึงเที่ยงวัน ผู้คนทั้งหมู่บ้านก็พากันอกสั่นขวัญแขวนไปตามๆ ความจริงครอบครัวตระกูลจ้าวต่างช่วยกันปกปิดภารกิจของเรือไว้เป็นความลับอย่างที่สุด แต่ตามร้านเหล้าโรงน้ำชากลับโจษจันว่ากันว่าพลพรรคปฏิวัติจะเข้าเมืองแล้ว ใต้เท้าจฺวี่เหรินจึงหลบหนีภัยมาอยู่ในชนบทบ้านเรา.....อันที่จริงใต้เท้าจฺวี่เหรินกับท่านซิ่วไฉแห่งตระกูลจ้าวนั้น ไม่ลงโบสถ์กันมาตั้งแต่ไหนแต่ไร ว่าตามหลักไม่น่าจะมีน้ำมิตรแห่งการ "ร่วมทุกข์ร่วมยาก" กันเลย.....

อย่างไรก็ตาม ข่าวลือยังคงหนาหูยิ่งนัก พูดกันว่าถึงแม้ใต้เท้าจฺวี่เหริน แม้ดูเหมือนจะมิได้มาด้วยตนเอง แต่ได้ฝากจดหมายร่ายยาวนับ "ญาติทางอ้อม" กับตระกูลจ้าวมาด้วยฉบับหนึ่ง ใต้เท้าจ้าวครวญใคร่ไตร่ตรองดูในใจ รู้สึกว่าไม่เป็นที่เสียหายแก่ตนแต่ประการใดจึงรับหีบนั้นไว้ เวลานี้ซุกอยู่ที่ใต้เตียงนอนของคุณนาย ทั้งยังโจษจันกันว่า พลพรรคปฏิวัติได้บุกเข้าเมืองในคืนวันนั้นเอง แต่ละคนต่างสวมหมวกเกราะขาวเสื้อเกราะขาว แต่งกายไว้ทุกข์ให้แก่ฉงเจิ้นฮ่องเต้[2]

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการบรรยายถึงสภาพความเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านเว่ย์จวาง ความหวาดกลัวที่ท่านจฺวี่เหรินรู้สึก รวมไปถึงความนึกคิดของใต้เท้าจ้าวที่ใคร่ครวญถึงผลดีและผลเสียในการติดต่อกับท่านจฺวี่เหริน ซึ่งสามารถแสดงออกถึงนิสัยใจคอที่แท้จริงของใต้เท้าจ้าวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ความเห็นของชาวบ้านที่คิดว่าคณะปฏิวัตินั้นเป็นเพียงการแก้แค้นของพวกราชวงศ์หมิงเพื่อที่จะล้มล้างราชวงศ์ชิง ผู้ประพันธ์ก็กล่าวด้วยประโยคเพียงประโยคเดียวก็สามารถแสดงได้อย่างชัดเจนโดยไม่ต้องบรรยายออกมา

ฉากที่มีการบรรยายถึงการต่อสู้ระหว่างอาQ และเสี่ยวD เป็นอีกฉากหนึ่งซึ่งหลู่ซฺวิ่นใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยผ่านสายตาของบุคคลที่ 3 (Lǔ Jīn, 1996: 136) :

---

[1] ตัวอย่างที่ยกมาประกอบในบทนี้นำมาจากประวัติจริงของอาQ แปลโดย มานิต เจียรบรรจงกิต หากต้องการดูตัวบทภาษาจีนของตัวอย่างแต่ละตัวอย่างก็จะดูได้ในภาคผนวก ก.

[2] จักรพรรดิฉงเจิ้น (崇禎皇帝 Cóngzhèn Huángdì 1612 - 1644) เป็นกษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์หมิง ก่อนสมัยสาธารณรัฐ 284 ปี การที่ชาวบ้านลือเช่นนั้นก็เพราะคิดว่าการปฏิวัตินั้นเป็นการแก้แค้นของฝ่ายราชวงศ์หมิง ซึ่งต้องการล้มล้างราชวงศ์ชิง เพื่อฟื้นราชวงศ์หมิง

ตัวอย่างที่ 2

.....สี่มือจับสองหัว ต่างคนต่างก็ก้มตัวลง ดังนั้นจึงบังเกิดภาพสีน้ำเงินงอโค้งเหมือนรุ้ง ขึ้นบนกำแพงสีขาวของบ้านตระกูลเฉียน กินเวลานานตั้งครึ่งชั่วโมงแล้ว

"เอาล่ะ เอาล่ะ!" ผู้คนที่มุงดูอยู่เอ่ยขึ้น คงเป็นทำนองไกล่เกลี่ยกระมัง

"เอา เอา!" พวกคนที่มุงดูอยู่เอ่ยขึ้น ไม่รู้ว่าจะไกล่เกลี่ยหรือยุยง แต่ทั้งสองต่างก็ไม่ฟังเสียง

ในฉากข้างต้น หลู่ซุ่วิ่นต้องการสื่อว่า *ทั้งสองคนชกต่อยกันอยู่ตั้งครึ่งชั่วโมงแล้ว* ทั้งยังต้องการสื่ออีกว่า ไม่รู้ว่าคนที่ดูอยู่ต้องการห้ามปราม สรรเสริญ หรือยุยง กันแน่ ในส่วนของภาษาก็แสดงออกมาได้เป็นสองนัย คำว่า *"เอาล่ะ เอาล่ะ"* กับ *"เอา เอา!"* เป็นคำที่มีนัยซ้อนทั้งเป็นการ "ห้ามปราม" ขณะเดียวกันก็อาจจะเป็นการ "สรรเสริญ" หรือ "ยุยง" แท้จริงแล้วดูราวกับว่า พวกเขาอยากจะดูต่อเป็นอย่างมาก แต่ก็ไม่อยากได้ชื่อว่าตนมีจิตใจเลว หลู่ซุ่วิ่นบรรยายฉากนี้ในฐานะผู้สังเกตการณ์ด้วยน้ำเสียงที่ราบเรียบ แต่จากถ้อยคำที่บรรยาย เราสามารถรับรู้ได้ว่า บรรดาคนที่มุงดูเหล่านั้นต่างมองดูเหตุการณ์ด้วยความรู้สึกเร้าใจและยังอยากจะดูต่อไป

เมื่ออาคิวต้องการจะถามหาพรรคปฏิวัติ อาQได้มาหาฝรั่งกำมะลอ แต่เมื่อมาถึงก็กลับมีอาการเหมือนเบื้อใบ้ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 3

ประตูใหญ่บ้านตระกูลเฉียนเปิดโล่งอยู่ อาQเดินย่องแย่งเข้าไปอย่างหวาดๆ พอถึงข้างในแกก็ตกใจสะดุ้งเฮือก เมื่อเห็นไอ้ฝรั่งกำมะลอกำลังยืนอยู่กลางลานบ้าน.....คิดจะเอ่ยทักทาย แต่ไม่รู้ว่าจะเรียกอย่างไรดี เรียกเขาว่าฝรั่งกำมะลอย่อมไม่ได้แน่ เรียกชาวฝรั่งก็ไม่ดี ชาวพรรคปฏิวัติก็ไม่เหมาะ บางทีอาจจะต้องเรียกว่า คุณฝรั่ง จึงจะควรละกระมัง

.....

"อ้า...นี่..."

ในที่สุดอาQคอยจนเขาทิ้งจังหวะ จึงรวบรวมความกล้าเท่าที่มีปริปากพูดออกไป แต่มิทราบเป็นเพราะเหตุใดจึงไม่เรียกเขาว่าคุณฝรั่ง

คนทั้งสี่ที่ยืนฟังคำปราศรัยอยู่ ต่างตกใจเหลียวมามอง คุณฝรั่งก็เพิ่งจะเห็นเขาในเวลานี้เอง

"อะไรหรือ"

"ผม...."

"ออกไป !"

"ผมอยากจะเป็น....."

"ไสหัวไปให้พ้น !" คุณฝรั่งเงื้อตะพดแห่ศพ[3]ขึ้นสูง

จากข้อความที่ยกมาข้างต้น การเข้าสวามิภักดิ์ต่อพรรคปฏิวัติ ความจริงแล้วเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล แต่พออาQได้พบกับฝรั่งกำมะลอกลับขี้ขลาดขึ้นมา แล้วรู้สึกว่าตัวเองต่ำต้อย ไม่กล้าพูดอะไรออกมาให้ชัดเจน

จากภาษาที่หลู่ซุวิ่นใช้ ผู้อ่านจะเห็นได้ว่า ในสภาพการณ์ที่แตกต่างกันนั้น ใต้เท้าจ้าวพูดกับอาQด้วยท่าทีเช่นไรบ้าง ดังตัวอย่างในสามสถานการณ์ต่อไปนี้ เมื่อใต้เท้าจ้าวได้ยินว่าอาQบอกว่าตนแซ่จ้าวนั้น ได้ตะคอกย้อนกลับในทันทีว่า "มึงจะแซ่จ้าวได้ไง มึงสมควรจะแซ่จ้าวงั้นหรือ"(你怎麼會姓趙！ ---你那麼配姓趙！ Nǐ zěnme huì xìng Zhào!---Nǐ nàme pèi xìng Zhào!) แซ่เป็นสิ่งที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ เป็นสิ่งที่อาQไม่อาจจะเลือกกำหนดด้วยตนเองได้ ใต้เท้าจ้าวกลับยืนกรานไม่อนุญาตให้อาQใช้แซ่จ้าว แต่ตอนที่อาQไปเป็นลูกมือให้กับกลุ่มโจรในเมือง แล้วได้ของจำนวนหนึ่งเอากลับมาขายต่อที่เว่ย์จวาง เมื่อใต้เท้าจ้าวรู้เข้า กลับเชิญอาQมาที่บ้านอย่างเกรงอกเกรงใจ แล้วพูดซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่า *"อาQ ได้ยินว่าเอ็งไปร่ำรวยมาจากข้างนอก ...ดีจัง ดีจังน่ะ"* (阿 Q，聽說你在外面發財，....那很好，那很好的。Ā-Q, tīngshuō nǐ zài wàimiàn fācái...nà hěn hǎo ,nà hěn hǎo de.) เพียงเพราะต้องการจะซื้อของราคาถูกจากอาQ เขาถึงกับยอมลดฐานะอันสูงศักดิ์ เผยให้เห็นถึงจิตใจที่ละโมบ และเมื่อครั้งข่าวคราวการปฏิวัติกระชั้นใกล้เข้ามา อาQร้องตะโกนว่า *"ปฏิวัติแล้ว"*(革命了 Gémìng le) ก่อนผู้อื่น ชาวบ้านเว่ย์จวางต่างมองด้วยความตื่นกลัว แต่เวลาที่ใต้เท้าจ้าวพบอาQนั้น กลับลดน้ำเสียงที่เคยกร้าวลง ร้องเรียกอาQด้วยความเกรงอกเกรงใจว่า "คุณQ" ในสถานการณ์ทั้งสามข้างต้น ใต้เท้าจ้าวพูด กับอาQด้วยท่าทาง น้ำเสียง สำเนียง ที่ไม่เหมือนกัน แต่ถ้อยคำเหล่านี้ ล้วนมีลักษณะพิเศษเฉพาะที่สะท้อนถึงเจ้าที่ดินที่สูงศักดิ์และเหลี่ยมพราว (Lǔ Jīn,1996 : 142)

---

[3] ตะพดแห่ศพ (哭丧棒 Kūsāngbǎng) หมายถึง ไม้ไผ่เรียวขนาดเล็ก ขนาดเท่าไม้ตะพด ใช้กระดาษเงินหุ้มหัวมัดด้วยเชือกป่าน สำหรับให้บุตรชายถือในวันแห่ศพของบิดาหรือมารดา

เมื่อพินิจพิเคราะห์ถึงการแก้ไขปรับปรุงต้นฉบับของหลู่ซุ่วิ่น จะสังเกตเห็นได้ถึงการให้ความสำคัญกับภาษาที่ใช้ในการบรรยาย ยกตัวอย่างเช่น ตอนที่อาQรุ่งเรืองขึ้นหลังจากที่กลับมาจากในเมือง แล้วมาปรากฏตัวขึ้นที่ร้านเหล้า ซึ่งบรรยายไว้ว่า (Lǔ Jīn,1996 : 144)

ตัวอย่างที่ 4

แกปรากฏตัวขึ้นที่หน้าร้านเหล้าด้วยอาการสะลึมสะลือ เดินไปที่โต๊ะจ่ายเหล้า ควักเหรียญเงินและเหรียญทองแดงออกมาจากข้างเอวเต็มกำมือ โยนลงไปบนโต๊ะ พลางพูดว่า "เอาเหล้ามา! จ่ายสดนะเว้ย!" เสื้อกั๊กที่สวมอยู่บนร่างไม่เอี่ยม มองไปที่สะเอวเห็นมีถุงเงินใบใหญ่ห้อยอยู่ ดูท่าทางหนักอึ้ง ถ่วงเข็มขัดจนยานลงมาโตงเตง.....โบราณว่า "บัณฑิตจากไปเพียงสามวัน (พบกันอีกที)ก็พึงมองด้วยสายตาใหม่แล้ว" ดังนั้นจึงเป็นธรรมดาที่บริวาร เถ้าแก่ ลูกค้า ตลอดจนคนสัญจร ย่อมจะแสดงท่าทีสงสัยแกมนบนอบออกมา

ในตัวอย่างข้างต้น วรรคที่ว่า "*เหรียญเงินและเหรียญทองแดงเต็มกำมือ*"(滿把是銀的和銅的 Mǎnbǎ shì yín de hé tóng de) นั้น ต้นฉบับดั้งเดิมเขียนไว้ว่า "*เหรียญเงินเต็มกำมือ*"(滿把是銀 Mǎnbǎ shì yín) การแก้ไขข้อความนี้ทำให้เห็นเป็นรูปธรรมและมีชีวิตชีวาขึ้น นอกจากนี้ข้อความสั้นๆ เพียงวรรคเดียวนี้ยังทำให้เห็นได้ว่าอาQเป็นคนที่สะเพร่าเลินเล่อ ดังจะเห็นได้จากการที่เอาเหรียญเงินและเหรียญทองแดงวางปะปนกัน แสดงให้เห็นอุปนิสัยการเป็นคนที่ลวกๆสุกเอาเผากินของอาQออกมาได้อย่างชัดเจนทีเดียว

ตั้งแต่ต้นจนจบในเรื่อง**อาคิวเจิ้งจุ้วัน** ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องราวใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณผู้หญิงตระกูลจ้าวเลย ไม่มีแม้แต่คำสนทนาหรือคำพูดเพียงคำเดียวที่ออกมาจากปากเธอ มีเพียงประโยคข้างล่างนี้เท่านั้นที่พูดบรรยายถึงเธอ คือเมื่อท่านจ้าวได้รู้ว่าอาQขโมยของจำนวนหนึ่งมาจากในเมืองและได้กลับมายังหมู่บ้าน แล้วนำมาขาย ด้วยความอยากเอาเปรียบก็เลยแสดงเยื่อใยกับอาQ ซึ่งแต่ไหนแต่ไรมาท่านจ้าวไม่เคยอยากจะเสวนาหรือข้องแวะกับอาQเลย (Lǔ Jīn,1996 : 147) :

ตัวอย่างที่ 5

"ให้ราคาไม่ต่ำกว่าบ้านอื่นเด็ดขาด!" ซิ่วไฉ(ท่านจ้าว)ว่า เมียซิ่วฉายรีบชำเลืองตามองหน้าอาQ แวบหนึ่ง อยากรู้ว่าแกมีทีท่าซาบซึ้งหรือไม่

หลู่ซฺวิ่นอาศัยคำพูดเพียงวรรคเดียวเพื่อสื่อให้เห็น เธอไม่มีสถานะใดๆ ในบ้านหลังนั้น มีพ่อสามีและสามีอยู่ในบ้านแล้ว เธอก็เลยไม่มีสิทธิมีเสียงที่จะพูดสิ่งใด ทำได้แต่เพียงลอบมองอยู่ข้างๆ เท่านั้น และการชำเลืองมองเพียงชั่วขณะนั้นของเธอ ก็เพื่อจะดูว่า "อาQ มีท่าทีซาบซึ้งหรือไม่" "กระทบใจอาQหรือไม่" แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความคิดและท่าทีของเธอนั้นคล้อยตามสามีและพ่อสามีโดยดุษฎี จากประโยคเพียงสั้นๆประโยคเดียว กลับแสดงถึงสถานภาพและท่าทีของผู้หญิงในสังคมจีนยุคนั้นได้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ลักษณะเด่นของภาษาในเรื่อง**อาคิวเจิ้งจฺว้าน**นั้นมีลักษณะที่พิเศษคือ เป็น ภาษาที่กระชับรัดกุม เรียบง่าย แต่กลับเต็มไปด้วยความมีชีวิตชีวา และสามารถสร้างความสะเทือนใจ ความจริงแล้วภาษา**ในอาคิวเจิ้งจฺว้าน**เป็นภาษาที่หลู่ซฺวิ่นประดิษฐ์ประดอยออกมาด้วยความตั้งใจ แต่กลับดูเป็นธรรมชาติราวกลับไม่ได้ตั้งใจอะไรเป็นพิเศษ หลู่ซฺวิ่นใช้ถ้อยคำที่กระชับ แต่กลับมีพลังในการแสดงออกถึงลักษณะทั้งภายนอกและภายในของทั้งวัตถุและเรื่องราวได้อย่างมีชีวิตชีวา

ภาษาที่ใช้ในการบรรยายฉากและสภาพแวดล้อม ก็มีลักษณะพิเศษเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือส่วนใหญ่แล้วจะไม่ใช่การเขียนในฐานะผู้ที่เฝ้ามองเพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นการบรรยายหรือพรรณนาถึงความรู้สึกอย่างมีจังหวะจะโคน ทั้งยังมีชีวิตชีวาอีกด้วย(Lǔ Jīn,1996 : 143)

การใช้ภาษาของตัวละครในงานเขียนของหลู่ซวิ่น โดยเฉพาะในเรื่อง**อาคิวเจิ้งจฺว้าน**ล้วนมีลักษณะที่เฉพาะตัว ที่ดูจะสอดคล้อง เป็นเหตุเป็นผลในทุกๆที่ มีชีวิตชีวา และมีอารมณ์ความรู้สึก อีกทั้งภาษาของตัวละครก็เป็นคำพูดที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน แต่คมคายกว่าคำพูดในชีวิตประจำวันทั่วไป แม้แต่การใช้ชื่อเรื่องและชื่อตัวละคร (อาQ) ก็มีลักษณะเฉพาะต่างกับสิ่งที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมโดยปกติ

การใช้ชื่อเรื่องว่า**อาคิวเจิ้งจฺว้าน**นี้มีลักษณะขัดแย้งในตัวเองอย่างมากคือ คำว่า "*เจิ้งจฺว้าน*" ปกติจะใช้กับประวัติที่จริงจังหรือเป็นทางการของบุคคล แต่ในที่นี้กลับใช้กับคนอย่างอาQ ซึ่งเป็นคนที่ไม่มีค่าในสังคม ดังนั้นชื่อของวรรณกรรมเรื่องนี้จึงมีลักษณะพิเศษที่ต่างไปจากชื่อเรื่องทั่วๆ ไปของนิยายจีน เสมือนว่าหลู่ซฺวินกำลังสื่อต่อผู้อ่านว่าเรื่องต่อไปนี้เป็นเรื่องราวในโลกอันไม่ปกติ ซับซ้อน อธิบายด้วยตรรกะเหตุผลทั่วๆ ไปได้ยาก ทว่ามันเป็นสิ่งที่มีอยู่จริงในสังคมจีนโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามจากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า ภาษาที่ใช้ในการบรรยาย

สภาพแวดล้อม ฉาก และภาษาของตัวละครในเรื่อง**อาคิวเจิ้งจฺว้าน**นั้น เป็นภาษาที่เปี่ยมไปด้วยเสน่ห์ทางศิลปะ ที่มีความเฉพาะตัว ทั้งยังมีชีวิตชีวาและสมจริงเป็นอย่างยิ่ง(Lǔ Jīn,1996 : 143)

3.1.2 การใช้สัญลักษณ์

จากการศึกษาในที่นี้พบว่า**อาคิวเจิ้งจฺว้าน**มีการใช้สัญลักษณ์ในหลายที่ อันเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้วรรณกรรมนี้มีความโดดเด่น กล่าวคือ หลู่ซฺวิ่นเขียนงานนี้ในขณะที่บรรยากาศทางการเมืองค่อนข้างอึมครึม คือในช่วงหลังจากการการเกิดขึ้นของขบวนการ 4 พฤษภาคม 1919 ซึ่งเป็นช่วงที่สภาพสังคมจีนเต็มไปด้วยปัญหา หลู่ซฺวิ่นต้องการที่จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพอันแท้จริงของสังคมจีนในขณะนั้น ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าเรื่อง**อาคิวเจิ้งจฺว้าน**เต็มไปด้วยสัญลักษณ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

ตัวละครเอกของเรื่องคือ อาQ หลู่ซฺวิ่นเจตนาที่จะใช้ตัวอักษรภาษาต่างประเทศแทนการใช้ตัวอักษรจีนเช่นที่เคยใช้กันมาในงานวรรณกรรมต่างๆ ของจีน การใช้ตัวอักษรภาษาต่างประเทศเพียงตัวเดียวเป็นชื่อตัวละครเอกนี้เป็นการริเริ่มขึ้นครั้งแรกในงานเขียนที่ปรากฏขึ้นในสังคมจีน หลู่ซฺวิ่นเจตนาที่จะใช้ตัวอักษร Q ซึ่งเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ที่โดดเด่นมากของเรื่องนี้ กล่าวคือ ตัวอักษร Q เมื่อพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นเป็นรูปหัวคนมีหางเปียได้ คำ Queue ในภาษาอังกฤษมีความหมายว่า ผมเปีย หรือถักผมเปีย ออกเสียงอ่านว่าคิว (สอ เศรษฐบุตร, 1979 Volumn 2 : 1172) ฉะนั้น อาคิวจึงน่าจะหมายถึง ไอ้หางเปีย

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ชื่อของอาQ ยังเป็นสัญลักษณ์แทนชื่อเรียกคนจีนทั้งหมดในสมัยนั้นชาวจีนต้องไว้ผมเปีย ผมเปียจึงเป็นสัญลักษณ์ของชาวจีน แต่ผมเปียที่ชาวจีนไว้ ไม่ใช่ประเพณีดั้งเดิมของชนชาติฮั่น ดังนั้นหากมองลึกไปอีกชั้นหนึ่ง ผมเปียก็คือสัญลักษณ์ว่าเป็นทาสเมืองขึ้นของแมนจู

ในเรื่องอาคิวเจิ้งจฺว้าน ตัวละครเอกอาQบอกว่าตนแซ่จ้าวอันเป็นแซ่ของผู้ดีมีเงินและมีอิทธิพลในสังคมจีน ก็เพื่อสร้างความน่าเลื่อมใสและให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้น แซ่จ้าวจึงเป็นสัญลักษณ์ หมายถึง การมีสถานะและอิทธิพลในสังคม นั่นก็คืออาคิวต้องการที่จะบอกกับผู้คนว่าตนนั้นเป็นคนมีตระกูล มีฐานะ และมีอิทธิพลในสังคม ไม่ใช่เป็นเพียงชาวบ้านธรรมดา หรือเป็นเพียงตาสีตาสา

ส่วนเรื่องบ้านเกิดของอาQ นั้นไม่ทราบว่าอาQเกิดที่ไหน แต่ที่ทราบคือ อาQมักจะอยู่ที่หมู่บ้านเว่ย์จวาง อาQไม่มีบ้าน ไม่มีที่อยู่ ไม่มีงานประจำ จึงเปรียบเสมือนคนหลักลอย เป็นการสะท้อนถึงชาวจีนทั้งชาติที่ดูเหมือนหลักลอย เพราะชาวจีนถูกแมนจูปกครอง ก็เปรียบเสมือนกับคนที่สิ้นชาติสิ้นแผ่นดิน ตัวอาQเองก็ไม่มีสำนึกในความเป็นคนจีน ดีแต่อยู่ไปวันวัน รับจ้างทำงานพองานหมดก็ไป เปรียบเสมือนชาวจีนที่ไม่รู้จักขึ้นมาสร้างบ้านแปงเมือง

นอกจากนี้ อาQดูถูกทุกคนในเว่ย์จวาง หรือเมื่ออาQเข้าเมืองก็จะดูถูกคนในเมืองอีกเช่นกัน การดูถูกทั้งคนในเว่ย์จวางและคนในเมืองจึงเป็นสัญลักษณ์ของการหลงตัวเองกับการอยู่ในโลกทัศน์เก่า โดยไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ฉะนั้น ชาวจีนจึงได้แต่ดูถูกความรู้ผู้อื่น และภูมิใจแต่ในอารยธรรมอันเก่าแก่ของตน

ขี้กลากบนหัวอาQ ก็เป็นสัญลักษณ์ของข้อบกพร่องและจุดอ่อนของชาวจีนที่ชาวจีนเองไม่ต้องการให้คนอื่นมาชี้ข้ออ่อนหรือจุดด้อยของตน สิ่งนี้สะท้อนถึงเรื่องภูมิปัญญาหรืออารยธรรมอันเก่าแก่ที่ล้าสมัยแล้ว ชาวจีนไม่ต้องการให้ใครมาตำหนิหรือบอกว่าสิ่งนี้ใช้ไม่ได้แล้ว หากแต่ยังหลงภาคภูมิใจอยู่

การที่อาQถูกตีแล้วคิดในใจว่าถูกลูกตี จนในตอนหลังคนที่ตีต้องบอกว่า ไม่ใช่ลูกตีพ่อ แต่เป็นคนตีเดียรัจฉาน แต่อาQกลับหันมาบอกว่า ตีแมลง ซึ่งต่ำกว่าเดียรัจฉานอีก ดังนั้นอาQจึงเป็นตัวแทนที่ปกปักษ์รักษาความคิดเดิมๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเศร้ามาก เพราะยอมที่จะลดศักดิ์ศรีความเป็นคน เพื่อที่จะดึงดันปกป้องความคิดและวัฒนธรรมเก่าๆ

ตัวละครใต้เท้าจ้าว (趙太爺 Zhào tàiyé) ในเว่ย์จวาง ก็ถือเป็นสัญลักษณ์ได้เช่นกัน เพราะหมายถึงคนที่มีอำนาจ และผู้กุมชะตากรรมของชาวเว่ย์จวาง ดังนั้นจึงเป็นสัญลักษณ์ของผู้ปกครอง ผู้มีอำนาจ อิทธิพล ผู้กุมชะตากรรมของชาวจีน

ตัวละครฝรั่งกำมะลอ (假洋鬼子 Jiǎ yángguǐzi) ในเรื่อง เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงการนิยมชมชอบและยกย่องบูชาฝรั่ง และพยายามที่จะเลียนแบบฝรั่ง ซึ่งเป็นแต่เพียงการเอาอย่างเฉพาะเปลือกนอก ไม่ได้เอาเนื้อหาหรือส่วนที่ดีของเขามา การที่อาQไม่ยอมรับและดูถูกการกระทำดังกล่าวว่าเป็นพวกฝรั่งกำมะลอ จึงเป็นการเสียดสีถึงกลุ่มคนจีนในสมัยนั้น โดยเฉพาะพวกปัญญาชนที่ได้รับอิทธิพลฝรั่ง แต่ไม่ได้รับในส่วนที่เป็นแก่นที่ดี กลับเอามาแต่เปลือกนอก เพื่อแสดงและยกตัวว่าตนเป็นผู้ที่เหนือกว่าคนอื่นในสังคม

ตัวละครเสี่ยวD (小 D Xiǎo D)นั้น หลู่ซฺวิ่นเจตนาสร้างตัวละครนี้ขึ้นโดยหลู่ซฺวิ่นได้เคยเขียนไว้ในปกิณกะเรื่อง**ศาลาเฉี่ยเจี้ย** (且界亭雜文 Qiějiètíng záwén) ว่าที่มาของอาQทุกวันนี้มีความเป็นมาจากเสี่ยวD นั่นเอง

หวางหู (王胡 Wánghú) คือตัวละครที่เป็นชนชั้นล่างเช่นเดียวกับอาQ แต่เป็นทั้งขี้กลากและทั้งยังมีเคราดกดำ หลู่ซฺวิ่นสร้างตัวละครที่มีลักษณะเช่นนี้ให้แตกต่างจากคนจีน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะไม่มีเคราดกดำ ฉะนั้น หวางหูจึงน่าจะเปรียบได้กับชนชาติอื่นที่มิใช่ชาวฮั่น นั่นก็คือพวกอู่หู[4] (五胡 Wǔhú) ซึ่งเป็นคำเรียกรวมที่คนจีนในสมัยจิ้นตะวันตก (西晉 Xījìn 265 - 420) ใช้เรียกบรรดาชาวต่างชาติ ชนทั้งห้ากลุ่มนี้ชาวจีนถือว่าเป็นคนเถื่อน และมักมีลักษณะที่สำคัญคือมีหนวดเคราดกดำตามใบหน้า

เหตุการณ์ที่อาQ เป็นฝ่ายเสียเปรียบหวางหูแล้วกล่าวว่า *"ผู้ดีเขาใช้ปาก ไม่ใช้มือ !"* 君子動嘴，不動手！(Jūnzi dòngzǔi, búdòng shǒu !) เพื่อที่จะหยุดยั้งเหตุการณ์เลวร้ายที่กำลังจะเกิดขึ้นกับตนเอง เมื่อตนเป็นฝ่ายที่เพลี่ยงพล้ำนั้น เป็นการเอากรอบประเพณี กรอบความคิดความเชื่อของตนมาให้คนอื่นปฏิบัติแทน แต่ทั้งอาQและหวางหูต่างก็ไม่ใช่ผู้ดี เหตุการณ์นี้จึงเทียบได้กับประเทศจีนในขณะนั้นซึ่งก็เป็นเช่นนั้น กล่าวคือต่างชาติกำลังเข้ามารุกราน เมื่อตนเป็นฝ่ายเสียเปรียบต่างชาติ ก็จะอาศัยเกณฑ์หรือมาตรฐานของจีนมาตัดสินเช่นกัน

การเอาชนะทางจิตวิญญาณของอาQ จึงเปรียบได้กับพวกที่ได้แต่ปลอบใจตัวเอง ไม่กล้าสู้ ดังนั้นการเล่นการพนันที่อาQได้เงินมามากมาย แต่ถูกคนเอาไปตอนที่มีความซุลมุน จึงเป็นสัญลักษณ์ที่หลู่ซฺวิ่นต้องการจะกล่าวถึงชะตากรรมของชาวจีน ที่ชาวจีนจะรู้สึกเจ็บปวดกับชะตากรรมของตนที่ถูกคนอื่นกระทำ แม้จะเป็นความเจ็บปวดเพียงชั่วครู่ชั่วคราวก็ตาม ก็น่าจะเป็นความเจ็บปวดของชาวจีนได้ หากแต่ความรู้สึกเจ็บปวดนั้นก็ยังเลือนลางอยู่เปรียบเสมือนกับการเขกหัวตัวเอง อย่างไรก็ตาม ชาวจีนก็ยังไม่ค่อยเข้าใจในชะตากรรมของตนนัก

---

[4] พวกอู่หู หมายถึงชาวต่างชาติทั้งหมดทางหนือและตะวันตกเฉียงเหนือของอาณาจักรจีน โดยเฉพาะเอเชียกลางและอินเดียซึ่งได้แก่ ชาวซงหนู (匈奴 Xiōngnú) เจี๋ย (羯 Jié หรือพวกเตอร์ก) เซียนเปย (鮮卑 Xiānbēi หรือมองโกล) ตี (氐 Dī) และเชียง (羌 Qiāng หรือชาวธิเบตทั้งสองเผ่า) (ทวีป วรดิลก ,2538 : 229)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติขึ้นในเว่ย์จวางนั้น พวกปฏิวัติได้ถอดป้ายในศาลเจ้าลง แท่นมังกรแตกกระจายอยู่ที่พื้น หรือแม้แต่กระถางธูปเซวียนเต๋อ[5] (宣德 Xuāndé)ก็หายไป เหล่านี้ล้วนเป็นสัญลักษณ์แสดงถึง การผลัดเปลี่ยนจากอำนาจเก่าหรือผู้ปกครองเก่า มาสู่อำนาจใหม่หรือผู้ปกครองใหม่นั่นเอง

ในบทที่ 8 ที่กล่าวถึงเหตุการณ์การปฏิวัติในหมู่บ้านเว่ย์จวางนั้น เปรียบได้กับการปฏิวัติซินไฮ่ (辛亥革命 Xīnhài Gémìng)ในปี 1911 ซึ่งเป็นเพียงการเปลี่ยนถ่ายจากกลุ่มอำนาจหนึ่งไปสู่อีกกลุ่มอำนาจหนึ่ง โดยที่แท้จริงแล้วไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเลย เป็นการเปลี่ยนระบอบการปกครองแต่เพียงในนามเท่านั้น นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มผู้ปกครองกลุ่มเดิมอีกด้วย ฉะนั้น หลังจากที่มีการปฏิวัติแล้ว ผู้คนพากันตัดหางเปียทิ้ง จึงหมายความได้ถึงการไม่ยอมรับในอำนาจเก่า (แมนจู)

ในตอนท้ายของเรื่องที่อาQถูกแห่ประจานก่อนที่จะถูกนำตัวไปยังลานประหาร หลู่ซุ่วิ่นได้บรรยายไว้ว่า

> *ในอึดใจนั้นจินตนาการของแกก็คล้ายลมที่หมุนติ้วอยู่ในสมองอีก เมื่อ 4 ปีก่อนนี้ แกเคยเจอหมาป่าหิวตัวหนึ่งตามหลังจะกินเนื้อแกอย่างไม่ลดละที่ตีนเขา.....*

ในที่นี้"หมาป่าที่หิว" เป็นสัญลักษณ์ของความชั่วร้ายและจิตใจที่โหดเหี้ยม ในสุภาษิตของจีนมีสำนวนที่ว่า "หลางซินโก่วเฟ่ย" (狼心狗肺 Láng xīn gǒu fèi) "หลาง" แปลว่า หมาป่า ซึ่งเปรียบเทียบได้กับพวกปฏิวัติว่ามีจิตใจที่โหดเหี้ยม

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการใช้สัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในเรื่องนี้เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้**อาคิวเจิ้งจุ้วาน**เป็นงานวรรณกรรมที่มีลักษณะที่โดดเด่น สามารถเข้าใจได้อย่างเป็นรูปธรรมและเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

---

[5] กระถางธูปเซวียนเต๋อคือ กระถางธูปที่หลอมขึ้นในสมัยของจักรพรรดิเซวียนจง (宣宗皇帝 Xuānzōng Huángdì 1937 - 1435) แห่งราชวงศ์หมิง (明朝 Míngcháo 1368 – 1644) ซึ่งนับว่าเป็นกระถางธูปที่มีค่ามาก

3.1.3 ศิลปะในการเสียดสี

ศิลปะการเสียดสีของหลู่ซฺวิ่นที่ปรากฏในเรื่อง**อาQเจิ้งจฺว้าน** นับว่าเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะศิลปะในการใช้คำเสียดสีจัดว่าเป็นลักษณะพิเศษที่ปรากฏในงานเขียนของหลู่ซฺวิ่น

หลู่ซฺวิ่นได้สร้างตัวละครที่มีลักษณะพิเศษคืออาQ อาQเป็นคนงานรับจ้างอยู่ในหมู่บ้านเว่ย์จวาง อาQเป็นผู้ที่ไม่มีงานประจำทำ ได้แต่เพียงรับจ้างเล็กๆน้อยๆ ตัวละครอาQเป็นสัญลักษณ์ของประชาชาติจีนในขณะนั้น อาQแม้ว่าจะมีฐานะที่ยากจน แต่อาQก็สามารถที่จะมีความสุขทางจิตใจได้เสมอ ไม่ว่าจะถูกคนอื่นใช้กำลังกลั่นแกล้งหรือทำร้าย อาQก็จะสามารถ "เอาชนะทางจิตวิญญาณ" (精神勝利 Jīngshén shènglì) ได้เสมอ ซึ่งสิ่งนี้เป็นข้อด้อยทางจิตใจของอาQ การเอาชนะทางจิตวิญญาณของอาQ ทำให้อาQสามารถที่จะหลุดพ้นจากความยากลำบาก ความเจ็บปวด เป็นการหลบหลีกจากโลกแห่งความเป็นจริง ดังนั้น หลู่ซฺวิ่นจึงต้องการเสียดสีภาวะที่เลวร้ายของประชาชาติจีนดังกล่าว โดยบรรยายผ่านพฤติกรรมในตัวอาQออกมาอย่างเป็นรูปธรรมที่เห็นได้อย่างชัดเจน

อาQยังเป็นคนที่นับถือตัวเองมาก ทุกๆ คนในเว่ย์จวางล้วนไม่อยู่ในสายตาของอาQ แม้แต่สองนักศึกษาหนุ่ม เขาก็ถือว่าไม่มีเกียรติพอแม้แต่จะยิ้มด้วย อันนักศึกษาหนุ่มนั้นก็คือผู้ที่ต่อไปจะกลายเป็นซิ่วไฉนั่นเอง การที่ใต้ท้าวเจ้า ใต้ท้าวเฉียนได้รับความเคารพนับถือจากชาวบ้านอย่างมากนั้น นอกจากเพราะมีเงินแล้ว ยังเป็นเพราะต่างก็เป็นพ่อของนักศึกษาหนุ่ม ในหมู่บ้านเว่ย์จวางมีแต่อาQเพียงคนเดียวที่ไม่ค่อยจะเคารพใต้ท้าวจ้าวและใต้ท้าวเฉียนนัก ทั้งนี้เพราะประการแรกอาQมักจะคิดอย่างเย่อหยิ่งว่า *"พวกกูเมื่อก่อนนี้ ใหญ่โตโอ่อ่ากว่ามึงตั้งแยะ! มึงมันสักเท่าไรกันเชียว!"* (我們先前…比你闊的多啦！你算什麼東西 Wǒmen xiānqián bǐnǐ kuò de duō la! Nǐ suàn shénme dōngxi) *"ลูกกูจะใหญ่โตกว่าตั้งเยอะ"* (我的兒子會闊的多啦! Wǒ de érzi huì kuò de duō la!) (Lǔ Xùn,1997: 56) อาQมักจะสร้างมโนภาพเอาเองว่าก่อนนี้บรรพบุรุษของตนใหญ่โต หรือลูกก็จะใหญ่โต มาดูถูกสรรพสิ่งรอบตัว ทั้งยังนึกว่าตนมีสถานภาพที่ยิ่งใหญ่

ประการที่สอง เมื่ออาQดื่มเหล้าเหลืองเข้าไปสักสองจอก ก็จะลุกขึ้นเต้นไปพลางร้องไปพลางว่า แท้จริงแล้ว ตนเป็นคนสกุลเดียวกับใต้ท้าวจ้าว แล้วก็ลำดับญาติอย่างละเอียด ว่าตนแก่กว่าท่านซิ่วไฉถึงสามรุ่นด้วยกัน ฉะนั้น ไม่ว่าจะถูกใครตี ก็จะนึกว่าใครคนนั้นเป็นลูกของตน เมื่อถูกใต้ท้าวจ้าวตี ก็ไม่กล้าสู้ ได้แต่คิดว่าใต้ท้าวจ้าวก็เป็นลูกของตนเช่นกัน และได้แต่ปรารภในใจว่า

"โลกทุกวันนี้มันแย่จริงๆ ลูกตีพ่อ....." (現在的世界太不成話，兒子打老子.....Xiànzài de shìjiè tài bùchénghuà , érzi dǎ lǎozi....) เมื่ออาQคิดได้ดังนั้นแล้ว ก็จะจากไปด้วยความพออกพอใจในชัยชนะ (Zhāng Xuéjūn, 1994 : 62)

ประการที่สาม อาQคิดว่าตนเป็นผู้ที่ผ่านหรือพบสิ่งต่างๆ มามาก ทั้งนี้เพราะตนได้เคยเข้าไปในเมืองหลายครั้งหลายคราด้วยกัน จึงยิ่งเพิ่มความยโสมากยิ่งขึ้น *แต่อาQก็ดูถูกคนในเมืองอย่างแรง อาทิ ม้านั่งที่ทำด้วยไม้กระดานยาว 3 ฟุตกว้าง 3 นิ้ว ชาวเว่ย์จวางเรียกกันว่า "ม้ายาว" อาQก็เรียกว่า "ม้ายาว" แต่คนในเมืองเรียกว่า "ม้าเส้น" อาQคิดว่า "นั่นมันผิด น่าหัวเราะ!" ปลาหัวโตทอดน้ำมัน ชาวเว่ย์จวางล้วนใช้ใบหอมยาวครึ่งนิ้วโรยหน้า แต่คนในเมืองกลับโรยด้วยหอมที่หั่นฝอย อาQคิดว่า "นั่นมันผิด น่าหัวเราะ!" จะอย่างไรก็ตาม ชาวเว่ย์จวางก็ช่างเป็นคนบ้านนอกที่ไม่เคยออกไปเห็นโลก และน่าหัวเราะจริงๆ พวกนี้ไม่เคยเห็นปลาทอดในเมืองกันเลย!*

นอกจากนั้น อาQยังไม่พอใจกับผู้หญิงในเมืองอีกด้วย จากที่อาQสังเกตเห็นคือ *ผู้หญิงเดินส่ายจนน่าเกลียด* (女人走路也扭得不很好 Nǚrén zǒulù yě niǔde bú hěnhǎo) แต่ในเมืองก็มีที่น่ายกย่องก็คือ คนในเมืองต่างก็เล่นไพ่นกกระจอกเป็น *แม้แต่เด็กกุ๊ยกลางถนนก็เล่นได้อย่างชำนาญทั้งนั้น* (連小烏龜子都叉得精熟 Lián xiǎo wūguīzi dōu chàde jīngshú) อีกทั้งตัวอาQเองก็เคยเห็นการประหารพวกพรรคปฏิวัติซึ่งชาวบ้านเว่ย์จวางไม่เคยเห็นมาก่อน และไม่รู้จักพรรคปฏิวัติ

เมื่อพิจารณาถึงคำพูดของอาQต่างๆ ที่หยิ่งยโส หรือแม้แต่คำที่ว่า "เมื่อก่อนใหญ่โต" (我們先前闊的多啦!Wǒmen xiānqián kuò de duō la!) "ลูกใหญ่โต" (兒子闊 Érzi kuò) หรือแม้แต่ที่ว่า ใต้ท้าวจ้าวเป็น "คนสกุลเดียวกัน"(本家 běnjiā) "พบสิ่งต่างๆ มามากมาย" (見多識廣 Jiànduō shìguǎng) เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่เหลวไหลน่าหัวเราะหรือเป็นสิ่งเล็กจนไม่มีค่าพอที่จะกล่าวถึง ฉะนั้นสิ่งที่กล่าวข้างต้นจึงล้วนแล้วแต่ไม่ใช่การนับถือตนเอง หากแต่เป็นการไฝ่ฝันในความมีหน้ามีตาที่จอมปลอม และเป็นการสะท้อนจิตใจที่รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ ในความเป็นจริงแล้วล้วนเป็นสิ่งที่ตนไม่มี จึงได้แต่เพียงพยายามคุยโวโอ้อวดเพื่อปลอบใจตนเอง สร้างมโนภาพราวกับเป็นจริง หลู่ซุ่วิ่นได้บรรยายสิ่งเหล่านี้ออกมาอย่างเป็นรูปธรรมโดยอาศัยตัวละครอาQ ที่นอกจากจะเป็นสัญลักษณ์ของประชาชาติจีนแล้ว ยังเป็นตัวละครอมตะที่สามารถสร้างความสุขใจให้กับตัวเองได้เสมอ แม้อาQจะมีความเป็นอยู่ที่ยากจน ไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง ไม่มีบ้าน ทั้งนี้เป็นเพราะอาQสามารถ "เอาชนะทางจิตวิญญาณ" ได้เสมอมา ดังนั้น การกระทำของอาQจึงเป็น

การเสียดสีความชั่วร้ายของการเอาชนะทางจิตวิญญาณของประชาชาติจีน ทั้งนี้หลู่ซุ่นมีจุดประสงค์เพื่อที่จะสร้างความสนใจให้ผู้คนได้หันมาแก้ไขข้อด้อยดังกล่าวของชาวจีนนั่นเอง (Zhāng Xuéjūn, 1994 : 63) ตัวละครอาQจึงเป็นแบบฉบับของผู้ที่ถูกพิษร้ายจากสังคมศักดินาบ่อนทำลาย พิษร้ายนี้ได้แก่ การหลอกตนเอง ความขลาดในการไม่ยอมเผชิญหน้ากับความจริง ชอบคุยโวโอ้อวดอดีต เพ้อเจ้อถึงอนาคต ขาดความเคารพตนเอง แต่ก็ยังปลอบใจตนเองอยู่ได้ เป็นผู้ที่ปฏิเสธไม่ยอมรับความจริงที่น่าสลดใจแห่งสถานะและชะตากรรมของตนเอง หากพิจารณาให้ดีแล้ว อาQจะมีอยู่ทั่วไปในวงการต่างๆ ของสังคมที่ล้าหลัง (Lín Zhìháo, อ้างถึงใน ทวีปวร, 2000 : 41 – 41)

นอกจากนั้น อาQยังเป็นทาส แต่เป็นทาสที่ไม่ยอมรับความจริง ว่าตนเป็นทาส อาQจึงเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองในทุกยุคทุกสมัยต้องการ เพราะไม่ว่าจะถูกกดขี่สักเพียงใด ก็ยังถือว่าตนเป็นผู้ชนะทางจิตวิญญาณ

การที่ฝรั่งกำมะลอสวมหมวกใส่เสื้อผ้าแบบฝรั่ง แต่มีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่ผิดแผกไปจากผู้มีอำนาจท้องถิ่นสมัยเก่าเป็นการเสียดสีถึงกลุ่มปัญญาชน หรือผู้มีอำนาจในสมัยนั้นที่ได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ หากแต่เป็นเพียงภาพลักษณ์ภายนอก ความคิดและแก่นในไม่ได้เปลี่ยนแปลงด้วย ทั้งนี้หมายรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองในช่วงปฏิวัติซินไฮ่ที่เปลี่ยนเพียงรูปแบบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปเป็นระบอบสาธารณรัฐ แต่ในความจริงนั้นสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนยังเหมือนเดิมทุกประการ ผู้ปกครองยังเป็นกลุ่มอำนาจเดิม เพียงแต่เปลี่ยนชื่อตำแหน่งเสียใหม่ให้ดูว่ามีการเปลี่ยนแปลง

เรื่อง**อาQเจิ้งจุ้านยัง**ได้กล่าวเสียดสีถึงศาสตราจารย์เฉิน ตู๋ซิ่ว[6] (陳獨秀 Chén Dúxiù 1880 – 1942) ผู้ร่วมก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ในทำนองว่า *เนื่องจากเฉิน ตู๋ซิ่วตีพิมพ์นิตยสาร "ซินชิงเหนียน" ส่งเสริมการใช้ตัวอักษรฝรั่ง วัฒนธรรมประจำชาติจึงวอดวายลง* ความพยายามในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ด้วยการใช้ตัวอักษรฝรั่งแทนอักษรจีนของบุคคลนี้ นอกจากจะถูกเล่นงานโดยฝ่ายอนุรักษ์นิยมแล้ว ยังมีทีท่าจะล้มเหลวเพราะชาวบ้านไม่สนใจอีกด้วย (จิระนันท์ พิตรปรีชา, 2533 : 77)

---

[6] เฉิน ตู๋ซิ่ว ในสมัยนั้นเป็นศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยปักกิ่ง และเป็นบรรณาธิการนิตยสาร "ซินชิงเหนียน" ต่อมากลายเป็นผู้ทรยศต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีน

นอกจากนี้ในเรื่องอาQเจิ้งจุว้านยังมีตัวละครที่เป็นปัญญาชนแบบใหม่ปะปนอยู่ในสังคมแบบเก่า มีความคิดและความเข้าใจที่ตื้นเขินต่อผู้คนในชนชั้นอื่น โดยเฉพาะในสังคมชนบท

การมองเรื่องราวหรือสิ่งของที่มีอยู่จริงอย่างไม่ให้ความสำคัญ โดยอาศัยหลักการอนุมานเหตุผลแบบไร้สาระ ความสามารถในการคิดว่าตนเป็น "ที่ 1 " รวมถึง "การหลงตัวเอง" ในการเป็นคนแรกหรือ "ที่ 1 " เช่นนี้ของอาQ ได้ทำให้ความแตกต่างของเรื่องราวต่างๆ กลายเป็นสิ่งไร้ค่า ไร้สาระและน่าขวนขัน แต่วิธีการ "หลงตัวเอง" เช่นนี้ บางครั้งก็ใช้ไม่ได้ผลดังตัวอย่างตอนหนึ่งว่า

ตัวอย่างที่ 6

"อาQ นี่ไม่ใช่ลูกตีพ่อหรอกนะโว้ย แต่เป็นคนตีเดียรัจฉาน ไหนพูดซิ คนตีเดียรัจฉาน !"

อาQใช้มือทั้งสองจับโคนหางเปียของตนเองเอาไว้ พลางเอี้ยวหัวพูดว่า

"ตีตัวแมลง ได้หรือเปล่า? ข้าเป็นแมลง –ยังไม่ยอมปล่อยอีกรึ?"

ถึงแม้จะเป็นตัวแมลง คนเสเพลก็หายอมปล่อยไม่ ยังคงจับหัวแกโขกกับอะไรที่อยู่ใกล้ตัวอย่างแรงสักห้าหกทีเช่นเคย นั่นแหละถึงได้เดินผละไปด้วยความพึงพอใจอย่างผู้พิชิต โดยสำคัญว่าคราวนี้อาQ คงต้องซึมเซื่องไปเลยเชียวล่ะ

แต่ไม่ทันถึงสิบวินาที อาQก็จากไปด้วยความกระหยิ่มใจอย่างผู้ชนะเช่นกัน แกรู้สึกว่าตนเองเป็นคนแรกที่หนึ่งที่สามารถดูหมิ่นดูแคลนตัวเองได้ หากลบคำว่า "ดูหมิ่นดูแคลนตัวเอง" ออกเสีย ก็จะเหลือคำว่า "คนแรก" จอหงวน[7]มิใช่ผู้ที่สอบคัดเลือกทำคะแนนมาเป็น "คนแรก"หรอกหรือ "มึงมันสักเท่าไหร่เชียว"วะ!

---

[7] จอหงวนหรือจ้วงเหยี่ยน (狀元 Zhuàngyuán) บรรดาศักดิ์อย่างหนึ่ง คนไทยรู้จักกันในคำว่า "จอหงวน"

ตัวอย่างที่ 7

เหรียญเงินที่ขาวสกาววาวจับตั้งกอง ทั้งยังเป็นของตัวเองเสียด้วย.. บัดนี้ได้อันตรธานไปแล้ว! ครั้นจะถือเสียว่าถูกลูกมันหยิบฉวยเอาไปก็ยังไม่วายหงุดหงิดเคืองในอยู่ดี หรือจะบอกว่าตนเองเป็นแมลง ก็ยังไม่หายอึดอัดกลัดกลุ้มจิตอยู่ดี หนนี้แหละที่แกเพิ่งจะรู้สึกขมขื่นปวดร้าวจากการพ่ายแพ้ขึ้นมาบ้าง

แต่แกรีบพลิกความพ่ายแพ้กลับมาเป็นชัยชนะในทันทีทันใด แกยกมือขวาขึ้นตบหน้าตัวเองอย่างแรงติดๆ กันสองฉาด ให้รู้สึกผะผ่าวแกมปวดตงิด เมื่อได้ตบแล้วจิตใจก็ค่อยสงบลง ประหนึ่งว่าผู้ที่ตบนั้นคือตนเอง ส่วนผู้ที่ถูกตบนั้นก็คือตนเองที่เป็นอีกคนหนึ่ง ชั่วมินานนักจึงรู้สึกประดุจว่าตัวเองได้ตบหน้าผู้อื่นกระนั้น... ถึงแม้ว่าจะยังมีอาการร้อนผ่าวปวดแสบอยู่บ้าง..แต่แกก็เอนกายลงนอนด้วยความอิ่มอกอิ่มใจอย่างผู้มีชัย

ความ "หลงตัวเอง" ว่าตนเองเป็นคนแรกที่คิดได้ว่า ตนเป็น "แมลง" หรือการคิดเอาเองว่า "เงินถูกลูกเอาไป" ดังในตัวอย่างข้างต้นนี้ ล้วนไม่สามารถขจัดความเจ็บปวดจากความพ่ายแพ้ได้ เขาจึงได้ตบปากตัวเอง และใช้วิธีการ "ใช้ตัวเองตีตัวเอง" แล้วปลอบใจตนเองโดยจินตนาการว่าตนตีคนอื่นอีกคนเช่นนี้ มาเป็นวิธีสลายความเจ็บปวดอันเกิดจากความเป็นจริงของเรื่องราวต่างๆ ดังนั้น มายาคติแห่งการเอาชนะทางจิตใจต่อความเป็นจริงในชีวิตของอาQ จึงทำให้เกิดลักษณะเสียดสีแบบหัสนาฏกรรม (Zhāng Xuéjūn, 1997 :67)

ครั้งหนึ่งในช่วงฤดูใบไม้ผลิ อาQเดินโซเซไปตามตรอกมองเห็นหวางหูถอดเสื้อจับตัวหมัดอยู่ที่ตีนกำแพงท่ามกลางแสงแดด อาQก็เลยตัดสินใจลดตัวนั่งลงไปด้วย แล้วถอดเสื้อออกมาพลิกดูหาตัวหมัดบ้าง โดยหลู่ซุ่วิ่นได้บรรยายไว้ว่า

ตัวอย่างที่ 8

ตอนแรก อา Q รู้สึกผิดหวัง ต่อมาบันดาลโทสะ ไอ้เคราหวางที่น่าดูหมิ่นดูแคลน ยังมีหมัดตั้งมากมายอะไรปานนั้น ตัวเองกลับมีน้อยนิดช่างเป็นเรื่องผิดธรรมเนียมอย่างร้ายแรงเสียนี่กระไร แกปรารถนายิ่งที่จะได้ไอ้ที่ตัวโตๆ สักตัวสองตัว แต่ดันหาไม่เจอ กว่าจะจับตัวย่อมๆ มาได้สักตัวแสนจะยากเย็น แกเอายัดใส่ปากอันหนาเตอะด้วยความฉุนเฉียว กัดลงไปอย่างแรง บังเกิดเสียงดังเพียะ แต่ก็ยังดังสู้ของไอ้เคราหวางไม่ได้

แผลเป็นอันเกิดจากขี้กลากบนหนังหัวของแกแดงกำขึ้นมา แกปาเสื้อกั๊กลงกับพื้น ถ่มน้ำลายดังฤย ร้องว่า

"ไอ้แมลงตด!"

"ไอ้หมาขี้เรื้อน มึงด่าใคร?" ไอ้เคราหวางพูดพลางเหลือบตามองอย่างเหยียดหยาม

ถึงแม้ในระยะหลังนี้ อา Q ค่อนข้างจะได้รับความนับถือจากผู้คนและตัวเองก็หยิ่งยโสขึ้นกว่าเดิม แต่เมื่อพบพวกเสเพลที่ชอบวางมวยเป็นประจำ ก็ยังขยาดหวาดคร้ามอยู่ เพียงแค่หนนี้เท่านั้นที่ฮึกห้ามเหิมหาญเป็นพิเศษ ไอ้เบื๊อกที่มีเคราครึ้มเต็มคางผู้นี้ มันบังอาจพูดจาไร้มารยาทเชียวหรือ?

"ใครรับก็ด่าคนนั้นแหละ!" อา Q ผุดลุกขึ้นยืน พูดพลางเอามือทั้งสองขึ้นเท้าสะเอว

"กระดูกมึงคันแล้วหรือไง?" ไอ้เคราหวางพลอยทะลึ่งตัวลุกขึ้นยืนบ้าง พูดพลางเหวี่ยงเสื้อไปคลุมไหล่เอาไว้

อา Q สำคัญว่าเขาจะหลบหนี รี่เข้าไปเสือกหมัดอัดใส่ทันที แต่กำปั้นยังไม่ทันพุ่งถึงตัว ก็ถูกไอ้เคราหวางจับได้เสียก่อน แค่กระชากทีเดียว อา Q ก็เสียหลักเซถลา จากนั้นก็ถูกจับหางเปียไว้โดยพลัน ไอ้เคราหวางตั้งใจว่าจะลากตัวไปที่กำแพง เพื่อเอาหัวโขกกระแทกตามเคย

"ผู้ดีเขาใช้ปาก ไม่ใช้มือหรอก!" อา Q เอี้ยวคอพูด

ดูเหมือนไอ้เคราหวางจะไม่ใช่ผู้ดี ทั้งไม่สนใจที่จะเป็นด้วย เขาจับหัวอา Q กระแทกรวดเดียวห้าทีติดต่อกัน แล้วก็ผลักโดยแรงจนแกล้มกระเด็นไปไกลหกฟุตกว่า นั่นแหละไอ้เคราหวางถึงได้เดินผละไปด้วยความสาแก่ใจ

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า อาQมักจะไม่ปล่อยให้ตนรู้สึกว่าผู้อื่นอยู่เหนือตนเอง เขามักคิดว่า มีเพียงตนเท่านั้นที่เป็นเช่นนั้น ไม่ยินยอมให้ผู้อื่นมีสถานะเทียบเคียงตนได้ เคราะห์ร้ายของคนอื่นทำให้อาQรู้สึกเป็นสุข ความโชคดีของผู้อื่นทำให้เขารู้สึกโกรธแค้น ถ้าหากว่าตนประสบความโชคร้าย เขาก็หวังให้ผู้อื่นประสบโชคร้ายเช่นนั้นบ้าง หากว่าตัวเองได้ดี เขาก็ไม่ยินดีให้ผู้อื่นได้ดีไปกว่าตน เช่น แม้แต่หวางหูที่สามารถจับตัวหมัดได้มากกว่า บางครั้งเรื่องเล็กๆ ที่ไม่สลักสำคัญ แต่ในทัศนะของอาQแล้วกลับกลายเป็นเรื่องที่ผิดธรรมเนียมปฏิบัติอย่างร้ายแรง แม้แต่หวางหูที่มีหนวดเคารุงรังก็แลดูแปลกประหลาด ทำให้แลดูขัดหูขัดตา การไปนั่งเคียงข้างกับเขาจึงเท่ากับทำ

ให้อาQรู้สึกเสียเกียรติหรือเป็นการยกสถานะของหวางหูให้สูงขึ้น ขณะเดียวกันก็เท่ากับทำให้ตนเสียเกียรติเสียศักดิ์ศรี อีกทั้งตัวหมัดในตัวหวางหูก็กลับมีจำนวนมากและโตกว่าอีกด้วย จะไม่ทำให้อาQอิจฉาตาร้อนได้อย่างไร อาการริษยาในสิ่งที่ไม่เป็นเรื่องเช่นนี้ ช่างเป็นเรื่องที่น่าขันเสียกระไร (Zhāng Xuéjūn, 1997 :70 - 71)

จากตัวอย่างต่อไป ทำให้เราทราบว่าอาQมีทัศนะต่อผู้หญิงว่า ผู้หญิงคือสิ่งทำความฉิบหายให้มนุษย์ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 9

อันผู้ชายจีนนั้น ความจริงมีจำนวนกว่ากึ่งหนึ่งที่ล้วนสามารถจะเป็นปราชญ์เมธีได้ แต่น่าเสียดายที่ต่างก็ถูกผู้หญิงทำลายจนหมดสิ้น ราชวงศ์ชางถูกต๋าจี่[8] ทำลายจนล่มสลาย ราชวงศ์โจวถูกเปาซื่อ[9] ทำลายจนพินาศ ราชวงศ์ฉิน...มาตรแม้นในประวัติศาสตร์จะมิได้มีการจารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างแจ่มชัด แต่ก็ขอสมมุติเอาว่าคงพังทลายเพราะผู้หญิง ซึ่งคงจะไม่ผิดเพี้ยนนักกระมัง แต่กรณีตั๋งโต๊ะตายเพราะเตียวเสี้ยน[10] นั้น เป็นเรื่องที่จริงแท้แน่นอนไม่ต้องสงสัย

---

[8] ต๋าจี่ (妲己 Dájǐ) นางเป็นธิดาของโหย่วซูซื่อ (有蘇氏 Yǒusūshì) เมื่อพระเจ้าโจ้ว (紂 Zhòu) แห่งราชวงศ์ชาง (商 Shāng) ยกทัพเข้าโจมตีโหย่วซูซื่อ โหย่วซูซื่อจำยอมยกธิดาคนนี้แก่พระเจ้าโจ้ว ซึ่งพระองค์ก็ทรงโปรดปรานสนมคนนี้มาก ครั้นเมื่อพระเจ้าอู่หวาง (武王 Wǔwáng) ล้มราชวงศ์ชางลงได้ นางก็ถูกฆ่าตายด้วย ในเทพนิยายเรื่องเฟิงเฉินเหยี่ยนอี้ (封神演義 Fēngshényǎnyì) ต๋าจี่กลายเป็นปีศาจจิ้งจอกที่แปลงร่างเป็นสาวงาม เพื่อมายั่วยวนให้พระเจ้าโจ้วลุ่มหลงในตัวนาง ยุยงให้พระองค์ก่อกรรมทำเข็ญสารพัด สุดท้ายนางถูกเจียงจื่อ (薑子牙 Jiāngzǐyá) หยาตัดหัวเสียบประจาน (คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมฉือไห่ 辭海編輯委員會 Cíhǎi biānjí wěiyuánhuì ,1979 : 1100)

[9] เปาซื่อ (褒姒 Bāosì) นางเป็นคนเมืองเปากั๋ว (褒國 Bāoguó) แซ่ซื่อ (姒 Sì) ปีที่สามในรัชกาลพระเจ้าอิว หวาง (幽王 Yōuwáng) แห่งราชวงศ์โจว (周 Zhōu) ตรงกับเมื่อ ๒๓๖ ปีก่อนพุทธกาล เมืองเปากั๋วได้ถวายตัวนางแก่พระเจ้าอิวหวาง และได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นพระมเหสี ต่อมาเมื่อเซินโหว (申侯 Shēnhóu)ร่วมมือกับเจิง (曾 Zēng) และเฉวี่ยนหรง (犬戎 Quǎnróng)โจมตีและสังหารพระเจ้าอิวหวาง นางก็ตกเป็นเชลยด้วย (คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมฉือไห่ 辭海編輯委員會 Cíhǎi biānjí wěiyuánhuì ,1979 : 1100)

[10] ตั๋งโต๊ะหรือต่งจัว (董卓 Dǒngzhuō) เป็นตัวละครหนึ่งในวรรณกรรมเอกของจีนเรื่องสามก๊ก หรือซันกว๋อเหยี่ยนอี้ (三國演義 Sānguóyǎnyì) ในฉบับภาษาไทยของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) อ่านชื่อตัวละคร

ตัวอย่างข้างต้น ล้วนเป็นการเสียดสีทัศนะของขงจื้อที่ดูถูกและรังเกียจสตรีจีน ตัวอาQเอง ต่อมาผู้หญิงก็ทำให้ต้องเดือดร้อนเช่นกัน ซึ่งหลู่ซุวิ่นใช้วิธีวิพากษ์วิจารณ์เสียดสีได้อย่างแหลมคม ถึงขนบธรรมเนียมที่เบาปัญญา (Zhāng Xuéjūn, 1997 :76 - 77)

ต่อมาเมื่ออาQได้ไปเห็นการตัดหัวนักปฏิวัติในเมืองมา ก็เป็นการสร้างปมให้รู้สึกว่า ตน "เหนือกว่า" อีก อาQได้คุยโวว่าตนเคยเห็นการตัดหัวพวกปฏิวัติ อันเป็นการแสดงออกว่าตนรู้เรื่องการปฏิวัติ และเป็นผู้ที่เห็นเหตุการณ์ก่อนใคร การมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิวัติ ทำให้อาQเหนือกว่าคนอื่นอีกชั้นหนึ่ง ดังเช่น

ตัวอย่างที่ 10

> *"พวกเอ็งเคยเห็นการตัดหัวประหารชีวิตไหมวะ?" อา Q ว่า "อะฮ้า น่าดูประหารพลพรรคปฏิวัติ อะโฮ้ น่าดู น่าดูฉิบหายเลย..." พูดพลางสายหัวฟองน้ำลายกระเซ็นไปถูกใบหน้าของจ้าวซือเฉินซึ่งนั่งอยู่ตรงข้าม พอเล่าถึงตอนนี้ ผู้ฟังทั้งหลายต่างก็ขนลุกซู่ด้วยความหวาดเสียว*

การที่อาQคุยฟุ้งจนน้ำลายแตกฟอง จึงเป็นการแสดงออกที่รู้สึกว่าตนยิ่งใหญ่เป็นอย่างยิ่งจริงๆ แล้วทั้งหมดนี้เป็นเพียงเรื่องที่เหลวไหลไร้สาระที่ไม่น่าภาคภูมิใจ แต่อาQกลับสร้างให้เป็นความภูมิใจของตนเอง

เมื่อกล่าวถึงการเสียดสีในเรื่อง**อาQเจิ้งจุ้วัน** สิ่งที่เรามิอาจจะละเลยได้ ก็คือ การเสียดสีถึงขงจื้อที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อสังคมจีน โดยเฉพาะในช่วงราชวงศ์ชิงซึ่งเป็นช่วงที่มีการนำคำสอนของขงจื้อมาใช้อย่างมากมายและเคร่งครัดมากกว่าในยุคอื่นๆ ของสังคมจีน การเสียดสีถึงขงจื้อจึงเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ตลอดทั้งเรื่อง**อาQเจิ้งจุ้วัน** เช่น

ในบทที่ 1 ที่กล่าวถึง คือชื่อเรื่อง *"เมื่อนามไม่ต้องด้วยจารีต ถ้อยคำย่อมปราศจากเหตุผล"* ซึ่งเป็นการนำคำพูดของขงจื้อจากคัมภีร์หลุนหวี่[11] (論語 Lúnyǔ) มาเสียดสี ประโยคข้างต้นนี้มา

ด้วยสำเนียงภาษาฮกเกี้ยน คนไทยจึงรู้จักตัวละครนี้ในชื่อตั๋งโต๊ะ ส่วนเตียวเสี้ยนหรือเตียวฉาน (貂蟬 Diāochán) นั้น คนไทยรู้จักในชื่อ เตียวเสี้ยน

[11] หลุนหวี่ เป็นหนังสือโบราณ เนื้อหากล่าวถึงคำสอนของขงจื๊อ (Zhōngguō Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ Cídiǎn Biānjíshì ,2001 : 832)

จาก 子曰：名不正則言不順，言不正則事不成。Zǐ yuē : Míng bú zhèng zé yán bú shùn, Yán bú zhèng zé shì bú chéng "เมื่อนามไม่ถูกต้อง คำพูดย่อมเป็นไปตามครรลองนั้นเมื่อคำพูดไม่ถูกต้องแล้วนั้น ทำการใดย่อมไม่สำเร็จ" ที่จริงแล้ว ข้อความนี้ขงจื้อหมายถึง "ความเที่ยงตรงของนาม" ซึ่งขงจื้อได้อธิบายไว้ว่า ผู้ที่เป็นพระราชาจะต้องปฏิบัติตนให้สมกับเป็นพระราชา อำมาตย์จะต้องปฏิบัติตนให้สมกับเป็นอำมาตย์ บิดาจะต้องปฏิบัติให้สมกับที่เป็นบิดา บุตรจะต้องปฏิบัติตนให้สมกับที่เป็นบุตร "เจิ้งหมิง" (正名 Zhèngmíng) ในที่นี้ก็คือจะต้องทำตามหน้าที่ของนามนั้นๆ (สิน วิภาวสุ, 2531 : 60)

นามนี้คือ นามในทางสังคม อันหมายถึงนามที่เป็น พ่อ แม่ ครู ผู้ปกครอง หากทุกคนปฏิบัติตามนามของตนแล้ว สังคมก็จะอยู่ได้อย่างเป็นสุข(สิน วิภาวสุ, 2531 : 60) ซึ่งจากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าหลู่ซุ่วิ่นเจตนาที่จะอาศัยชื่อเรื่องเสียดสีถึงขงจื้อ

นอกจากขงจื้อแล้ว ยังมีบุคคลอื่นอีกเช่น หู ฉื้อจือ (胡適之 Hú Shìzhī 1891 – 1962) ที่หลู่ซุ่วิ่นได้เสียดสีไว้ในตอนท้ายของบทที่ 1 ว่า *สำหรับประเด็นอื่นๆ นั้น ใช่ว่าผู้มีความรู้เท่าหางอึ่งอย่างข้าพเจ้าจะสามารถตู่เอาแบบน้ำขุ่นๆ ขอไปที จึงได้แต่วาดหวังว่าในอนาคตบางทีเหล่าสานุศิษย์ของท่าน หู ฉื้อจือ*[12] *ที่ "หลงใหลในประวัติศาสตร์และการค้นคว้าทางโบราณคดี" จะสามารถค้นพบเงื่อนงำใหม่ๆ ได้อีกหลายประเด็น แต่ข้าพเจ้ายังเกรงว่า เมื่อถึงเวลานั้น "ประวัติจริงของอา Q" ของข้าพเจ้านี้ คงหายสาบสูญไปนานแล้ว*

ด้วยเหตุนี้ นับแต่เรื่องอาQเจิ้งจุ้วานพิมพ์ออกจำหน่ายครั้งแรกในประเทศจีน จึงมีผู้อ่านที่รู้จักหลู่ซุ่วิ่นหลายคนพากันต่อว่าหลู่ซุ่วิ่น หาว่าเอาตัวไปเขียนเป็นอาQ เมื่ออาQเจิ้งจุ้วานได้รับการตีพิมพ์เป็นภาษาอื่นๆ ความรู้สึกของผู้อ่านที่เข้าใจว่าผู้เขียนกำลังว่าตนเป็นอาQก็ไม่ได้เปลี่ยนหรือหายไปแต่อย่างไร ความโดดเด่นของวรรณกรรมเรื่องนี้ทั้งทางการใช้ภาษาที่ยอดเยี่ยม การใช้สัญลักษณ์ และการเสียดสีอย่างแหลมคม จึงทำให้เรื่องอาQเจิ้งจุ้วานได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเป็นวรรณกรรมที่ทันต่อยุคสมัยเรื่อยมาตราบจนปัจจุบัน

---

[12] หู ฉื้อจือ (胡適之 Hú Shìzhī 1891 – 1962) เป็นนักการเมืองและนักเขียน เป็นผู้ที่พยายามจะริเริ่มการหวนกลับไปหาประวัติศาสตร์และตรวจสอบสิ่งเก่าๆ อีก ภายหลังจากเหตุการณ์ความเคลื่อนไหว 4 พฤษภาคม 1911 หู ฉื้อจือเคยพูดเสมอว่าตนเป็นผู้หลงใหลในประวัติศาสตร์และโบราณคดี

3.2 อาคิวในสังคมจีน

ในช่วงที่**อาคิวเจิ้งจุ้วน**ได้ถือกำเนิดขึ้นในปี 1921 นั้น สังคมจีนตกอยู่ในภาวะที่เต็มไปด้วยความวุ่นวาย อันเป็นผลพวงมาจากการแก่งแย่งอำนาจของบรรดาขุนศึกต่างๆ ซึ่งประวัติศาสตร์จีนได้เรียกช่วงเวลาดังกล่าวว่า "ยุคขุนศึก"(ค.ศ. 1916 – 1927) เนื่องจาก**อาคิวเจิ้งจุ้วน**มีเนื้อหาที่สะท้อนความหมายทางการเมืองอยู่แทบตลอดทั้งเรื่อง อีกทั้งยังเป็นวรรณกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่การสะท้อนเนื้อหาทางการเมืองไม่อาจจะเป็นไปอย่างตรงไปตรงมาได้ แต่ในขณะเดียวกันผู้ที่ได้อ่านวรรณกรรมนี้(ที่เป็นคนจีน)ก็สามารถเข้าใจความหมายได้ไม่มากก็น้อย เพื่อให้เข้าใจว่าวรรณกรรมนี้มีปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับสังคมจีนอย่างไรบ้าง ในที่นี้จะให้ภาพรวมของสังคมจีนในห้วงเวลาดังกล่าวจนถึงช่วงเวลาหลังจากนั้นอีกเล็กน้อยโดยจะเริ่มต้นจากการปฏิวัติซินไฮ่ (辛亥革命 Xīnhài Gémìng) ในปี 1911 จนกระทั่งเมื่อจีนเข้าสู่สงครามกับญี่ปุ่นในปี 1937 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่หลู่ซุ่วิ่นได้เสียชีวิตแล้ว ทั้งนี้การให้ภาพรวมในส่วนหลัง (หรือหลังจากที่**อาคิวเจิ้งจุ้วน**ได้ถือกำเนิดขึ้นในบรรณพิภพ) ก็เพื่อต้องการชี้ให้เห็นว่า แม้นหลังจากยุคขุนศึกได้สิ้นสุดไปแล้ว สังคมจีนก็ยังคงยุ่งยากไม่ต่างไปจากที่**อาคิวเจิ้งจุ้วน**ได้สะท้อนออกมา หรืออาจจะยิ่งกว่าด้วยซ้ำไป

ภาพรวมของสังคมจีนในที่นี้ จะขอเริ่มจากเมื่อ ดร.ซุน ยัตเซ็น (ซุน อี้เซียน 孫逸仙 Sūn Yìxiān 1866 – 1925) ในฐานะผู้นำการปฏิวัติซินไฮ่ได้ทำการโค่นล้มราชวงศ์ชิงจนสำเร็จแล้ว ในระยะแรกของชัยชนะนั้นยังไม่ปรากฏปัญหาอย่างเด่นชัด ต่อเมื่อเวลาผ่านไปแล้วระยะหนึ่ง ปัญหาต่างๆจึงได้ปะทุขึ้น อันเป็นปัญหาความขัดแย้งกันเองระหว่างกลุ่มอำนาจในขบวนการปฏิวัติ ความขัดแย้งนี้ได้สะท้อนผ่านการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง ซึ่งพอสรุปภาพรวมเป็นลำดับได้ดังนี้ (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2542 : 457 – 459)

1. ยุคของการช่วงชิงการเป็นผู้นำ (ค.ศ.1911 – 1916) ในช่วงนี้ได้ฉายให้เห็นภาพความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองที่นำโดย ดร.ซุน ยัตเซ็น กับกลุ่มการเมืองที่นำโดยขุนศึกหยวน ฉื่อข่าย หรือยวน ชีไข (袁世凱 Yuán Shìkǎi , 1859 – 1916) แม้ดร.ซุน ยัตเซ็นจะมีบารมีทางการเมืองอย่างมากก็ตาม แต่เขาก็ไม่มีกำลังทหารเพียงพอที่จะค้ำบัลลังก์ให้ การปฏิวัติของเขาสำเร็จได้ด้วยการใช้กำลังทางทหารของขุนศึกหยวน ฉื่อข่าย ข้าราชสำนักของราชวงศ์ชิงเป็นสำคัญ จะด้วยความทะเยอทะยานหรือด้วยอะไรก็ตาม ภายหลังการปฏิวัติ หยวน ฉื่อข่ายก็ใช้กำลังทหารที่ตนมีอยู่มาเป็นฐานทางอำนาจและทำการยึดอำนาจจากดร.ซุน ยัตเซ็น และมีความพยายามที่จะสถาปนาตนเองขึ้นเป็นจักรพรรดิและตั้งราชวงศ์ของตนขึ้นเป็นราชวงศ์หยวน หยวน ฉื่อข่ายอยู่ใน

อำนาจได้ไม่กี่ปีก็ตายไปด้วยโรคโลหิตเป็นพิษในปี 1916 อันเท่ากับยุติยุคของการช่วงชิงการเป็นผู้นำไปด้วย

2. ยุคขุนศึก (Warlord Era, ค.ศ. 1916 – 1928) มรณกรรมของหยวนฉื้อข่ายทำให้จีนปราศจากขุนศึกที่มีบารมีสูงสุดพอที่จะเป็นศูนย์กลางทางอำนาจได้ บรรดาขุนศึกต่างๆ ต่างตั้งตัวแข่งขันกันเป็นใหญ่ ในช่วงนี้ ดร.ซุน ยัตเซ็นได้ทหารหนุ่มคือ เจียง ไคเช็ก หรือ เจี่ยง เจี้ยฉือ (蒋介石 Jiǎng Jièshí 1877 – 1975) มาเป็นทายาททางการเมือง แม้ดร.ซุน ยัตเซ็นจะไม่สามารถกำราบบรรดาขุนศึกลงไปได้ แต่เขาก็มีนโยบายที่จะร่วมงานกับพรรคคอมมิวนิสต์จีน (中国共产党 Zhōngguó gòngchǎndǎng ที่ก่อตั้งขึ้นมาในปี 1921) อย่างไรก็ตาม ดร.ซุน ยัตเซ็นได้ถึงแก่อสัญกรรมในปี 1925 ในขณะที่ภารกิจปฏิวัติของเขายังไม่สำเร็จ เจียง ไคเช็กผู้ซึ่งก้าวขึ้นมามีอำนาจแทนดร.ซุน ยัตเซ็นได้เลิกล้มนโยบายร่วมมือกับพรรคอมมิวนิสต์จีนด้วยการกวาดล้างแกนนำและสมาชิกของพรรคนี้อย่างรุนแรง พร้อมกันนั้นก็ทำการปราบปรามบรรดาขุนศึกกลุ่มต่างๆ ลง ได้เป็นผลสำเร็จในปี 1928 นับจากนั้น เจียง ไคเช็กก็ก้าวขึ้นสู่จุดสูงสุดทางอำนาจ ทั้งนี้ โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นปฏิปักษ์ที่สำคัญของเขาอยู่เช่นเดิม ถึงแม้พรรคการเมืองนี้จะอยู่ในช่วงการตั้งหลักใหม่ก็ตาม

ในยุคขุนศึกนี้ได้มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นเหตุการณ์หนึ่งที่ประวัติศาสตร์จีนเรียกว่า "ขบวนการ 4 พฤษภาคม" (五四運動 Wǔsì Yùndòng หรือ May Fourth Movement, 1919) ที่มาของเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อตัวแทนรัฐบาลจีนยอมมอบสิทธิในการเช่าเขตมณฑลซานตง (山東 Shāndōng) ที่เคยเป็นของเยอรมันแต่เดิมมาให้แก่ญี่ปุ่นในการเจรจาระหว่างประเทศผู้ชนะกับผู้แพ้สงครามในสงครามโลกครั้งที่ 1 (1914 – 1917) การเจรจามีขึ้นที่พระราชวังแวร์ซายส์ ปารีส ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งต่อมาได้นำมาสู่สนธิสัญญาแวร์ซายส์ ชาวจีนโดยเฉพาะนักศึกษาและปัญญาชนที่ทราบข่าวไม่พอใจกับการตัดสินใจของตัวแทนฝ่ายจีน เพราะต่างเห็นว่า เมื่อเยอรมันเป็นผู้แพ้สงคราม จีนเป็นฝ่ายชนะสงคราม เขตเช่าที่ซานตงก็ควรกลับมาเป็นของจีน การมอบสิทธิในการเช่าให้แก่ญี่ปุ่นต่อไปจึงเท่ากับเป็นการขายชาติ ผลก็คือ ได้เกิดการเดินขบวนของบรรดานักศึกษาปัญญาชนเพื่อประท้วงรัฐบาลขึ้นในวันที่ 4 พฤษภาคม 1919 การประท้วงนำไปสู่ความรุนแรงจนมีการบาดเจ็บล้มตายเกิดขึ้น จนในที่สุด รัฐบาลขุนศึกเป็นฝ่ายยอมแพ้ เหตุการณ์ครั้งนี้จึงเป็นที่กล่าวขวัญกันมากในหมู่ประชาชนชาวจีน และต่อมาก็ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านภูมิปัญญาและโลกทัศน์ครั้งใหญ่แก่สังคมจีน การนำตัวเองเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองของภาคประชาชนเกิดขึ้นทั่วประเทศอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในสังคมจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อให้เกิดชนชั้นนำรุ่นใหม่ในเวลาต่อมา

3. ยุคเริ่มแรกในการคุกคามจีนของญี่ปุ่น (ค.ศ.1928 – 1937) ในยุคนี้ไม่มีใครสงสัยฐานะผู้นำของเจียง ไคเช็กอีกต่อไป แต่ก็ในยุคนี้เองที่ญี่ปุ่นเริ่มแผ่อำนาจเข้ามายังแมนจูเรียซึ่งเป็นของจีน ญี่ปุ่นเริ่มจากการค่อยๆ แทรกซึมสร้างความยุ่งยากให้เกิดขึ้น จนถึงการใช้กำลังทหารเข้ายึดครองในที่สุด กระทั่งในปี 1932 ญี่ปุ่นก็ประกาศให้แมนจูเรียเป็นประเทศเอกราชโดยเรียกว่า "แมนจูกัว" (滿洲国 Mǎnzhōuguó) และให้เฮนรี่ ปูยี[13] ซึ่งเป็นจักรพรรดิองค์สุดท้ายของราชวงศ์ชิงมาเป็น "จักรพรรดิหุ่น" เนื่องจากเจียง ไคเช็กจงเกลียดจงชังลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างยิ่ง การคุกคามของญี่ปุ่นจึงไม่ได้รับความใส่ใจจากเขามากเท่ากับการทุ่มกำลังแทบทั้งหมดเข้ากวาดล้างพรรคคอมมิวนิสต์จีน ซึ่งในเวลานั้นกำลังตกอยู่ในภาวะอ่อนแออย่างยิ่งยวด เจียง ไคเช็กหารู้ไม่ว่านโยบายดังกล่าวของเขานี้ต่อมาได้นำมาซึ่งความพ่ายแพ้อย่างไรบ้าง

ภาพรวมโดยสรุปดังกล่าวข้างต้น คงสะท้อนให้เห็นถึงความยุ่งยากของสังคมจีนได้บ้างไม่มากก็น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยนโยบายของเจียง ไคเช็กที่ให้ความสำคัญกับการปราบคอมมิวนิสต์มากกว่าการรุกรานของญี่ปุ่นนั้น ต่อมาได้ก่อให้เกิดกระแสความไม่พอใจจากสังคมจีนด้วยเห็นว่านโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่ทำให้ชาวจีนเข่นฆ่ากันเอง แทนที่จะไปต่อสู้กับผู้รุกรานอย่างญี่ปุ่น ด้วยกระแสเช่นนี้เองพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ฉวยโอกาสเรียกร้องให้เจียงไคเช็กยุติการปราบปรามคอมมิวนิสต์ แล้วหันมาร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนเพื่อต่อสู้กับญี่ปุ่น ผลก็คือ ข้อเรียกร้องดังกล่าวสามารถสร้างมติมหาชนที่ทำให้ชาวจีนมาเข้าข้างฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์จีนและร่วมกันกดดันเจียง ไคเช็กได้เป็นอย่างดี จนกระทั่งเจียง ไคเช็กต้องยอมต่อแรงกดดันดังกล่าวด้วยการหันมาร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนอีกครั้งหนึ่ง (หลังจากที่เคยร่วมมือไปแล้วในยุคขุนศึก)

---

[13] เฮนรี่ ปูยี (溥仪 Pǔyí ผู่อี้) คือพระเจ้าเซวียนทง(宣统 Xuāntǒng1875 – 1909) แห่งราชวงศ์ชิง (1616 -1911) พระองค์ทรงมีราชสกุลนามว่า ไอซินกิโอโร (Aisin Gioro) พระองค์ประสูติเมื่อปี ค.ศ.1904 และสิ้นพระชนม์เมื่อปี ค.ศ.1967พระองค์ทรงสละราชสมบัติในปีค.ศ.1911 แต่ยังประทับอยู่ในพระมหาราชวังดังเดิม และเสด็จออกจากพระมหาราชวังไปประทับที่เมืองเทียนจิน (天津 Tiānjīn) ในปี ค.ศ.1924 เมื่อญี่ปุ่นบุกยึดภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีนและจัดตั้งประเทศแมนจูกัว (滿洲国 Mǎnzhōuguó)ขึ้นในปี ค.ศ. 1931 พระองค์ทรงได้รับการอัญเชิญให้เข้าบริหารประเทศที่ตั้งใหม่นี้ และทรงขึ้นครองราชย์เป็นจักรพรรดิแห่งแมนจูกัวในปี ค.ศ.1934และเมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม พระองค์ได้เสด็จหลบหนีเตรียมไปประทับยังประเทศญี่ปุ่น แต่ก็ถูกทางสหภาพโซเวียตรัสเซียจับตัวได้ และส่งตัวพระองค์แก่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อปี ค.ศ.1950 และทรงได้รับอิสรภาพในปี ค.ศ. 1959 ต่อมาได้ทรงดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาที่ปรึกษาการเมืองในปี ค.ศ. 1964 พระองค์ประชวรและเสด็จสวรรคตที่กรุงปักกิ่งในปี ค.ศ.1967

ความร่วมมือนี้เกิดขึ้นในปี 1936 ครั้นถึงปี 1937 สงครามจีน-ญี่ปุ่นก็เกิดขึ้น และกินเวลายาวนาน 8 ปี และจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของญี่ปุ่นพร้อมกับการสิ้นสุดลงของสงครามโลกครั้งที่ 2 (1941 – 1945)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า สภาพสังคมจีนที่เกิดขึ้นตลอดช่วงเวลาดังกล่าวไม่ได้แตกต่างไปจากที่**อาคิวเจิ้งจุ้วาน**ได้สะท้อนออกมามากนัก นั่นคือ เป็นสภาพที่สังคมจีนตกอยู่ในภาวะที่ตกต่ำเสื่อมถอยและหาความสงบไม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ **อาคิวเจิ้งจุ้วาน**จึงมีเนื้อหาที่สอดรับกับอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านชาวจีนในเวลานั้นได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้**อาคิวเจิ้งจุ้วาน**จึงมีฐานะไม่ต่างกับตัวแทนทางความคิดและความรู้สึกของสังคมจีนไปด้วยในตัว และนี่ก็คือเหตุผลที่ว่า ทำไม**อาคิวเจิ้งจุ้วาน**จึงสามารถยืนยงอยู่ในใจชาวจีนมาได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน แม้ภายหลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถยึดอำนาจการปกครองประเทศได้ในปี 1949 แล้วก็ตาม

3.3 อาคิวในสังคมไทย

อาคิวเจิ้งจุ้วานได้มีการแปลเป็นภาษาไทยและเผยแพร่เป็นครั้งแรกในปี 1952 ในชื่อ **ประวัติจริงของอาQ** และหลังจากนั้นก็มีการแปลออกมาอีกหลายสำนวน ในปี 1997 ก็ยังมีการแปลขึ้นอีกสำนวนหนึ่ง การที่วรรณกรรมเรื่องนี้ได้มีการแปลออกมาหลายสำนวน เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า วรรณกรรมนี้อยู่ในความสนใจของผู้อ่านอย่างมาก และเนื่องจาก **อาคิวเจิ้งจุ้วาน**มีเนื้อหาที่สะท้อนสภาพสังคมจีนในช่วงหนึ่ง การที่ผู้อ่านชาวไทยให้การต้อนรับ**อาคิวเจิ้งจุ้วาน**จึงน่าที่จะกล่าวได้ว่า สังคมไทยคงมีบางส่วนที่อาจจะคล้ายคลึงกับสังคมจีนอยู่ไม่มากก็น้อย ด้วยเหตุนี้ ความเข้าใจในภาพรวมของสังคมไทยช่วงที่มี**อาคิวเจิ้งจุ้วาน**ฉบับแปลภาษาไทยขึ้น ในทำนองเดียวกันกับที่ได้เข้าใจภาพรวมของสังคมจีนในหัวข้อ อาQในสังคมจีนไปแล้ว จึงน่าจะมีประโยชน์ไม่น้อยต่อการศึกษาหรือวิเคราะห์วรรณกรรมชิ้นนี้ในภาคภาษาไทย ทั้งนี้ภาพรวมดังกล่าวของสังคมไทยในที่นี้จะขอเริ่มต้นจากช่วงเวลาที่อาคิวเจิ้งจุ้วานฉบับแปลถือกำเนิดในสังคมไทยเรื่อยมาเป็นลำดับดังต่อไปนี้[14]

---

[14] การอธิบายสังคมไทยโดยแบ่งเป็นช่วงๆ ในที่นี้เป็นการประมวลขึ้นเอง โดยพิจารณาจากเอกสารหลายชิ้น แต่ที่ใช้เป็นหลักคือ งานวิจัยเรื่อง"การเมืองกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ" ของ ศ.เสน่ห์ จามริก ทั้งนี้อาจดูเพิ่มเติมได้ใน เสน่ห์ จามริก, 2540 : 185 – 413

1. ยุคคณะรัฐประหาร (1947 – 1957) สังคมไทยในช่วงนี้เริ่มต้นขึ้นภายหลังการรัฐประหารในวันที่ 8 พฤศจิกายน 1947 โดยคณะทหารกลุ่มหนึ่งที่เรียกตนเองว่า "คณะรัฐประหาร" ซึ่งนำโดยจอมพลผิน ชุณหะวัน การรัฐประหารครั้งนี้ได้กลายเป็นมูลเหตุทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้ซึ่งเคยตกเป็นอาชญากรสงครามเมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้หวนกลับมามีอำนาจอีกครั้งหนึ่งในฐานะนายกรัฐมนตรี การหวนกลับมาครั้งนี้ นอกจากได้นำเอานโยบายที่ตั้งข้อรังเกียจต่อชาวจีนโพ้นทะเลในไทย (Oversea Chinese) แล้ว ยังได้นำเอานโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์กลับมาด้วย นโยบายทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ว่า ในระยะเวลาที่จอมพล ป. ได้หวนกลับมามีอำนาจนั้น ตรงกับช่วงที่ประเทศจีนกำลังเกิดสงครามกลางเมืองระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีนกับพรรคก๊กมินตั๋ง ซึ่งต่อสู้กันเพื่อแย่งชิงอำนาจการปกครอง สงครามกลางเมืองดังกล่าวได้ส่งผลประการหนึ่งต่อสังคมไทย นั่นคือ การที่ทั้งชาวไทยและชาวจีนโพ้นทะเลในไทยต่างตระหนักชัดว่า ก๊กมินตั๋งมีแนวโน้มที่จะแพ้พรรคคอมมิวนิสต์จีนทั้งๆที่มีกำลังทางทหารมากกว่าหลายเท่าตัว สาเหตุประการหนึ่งเป็นเพราะว่า ทั้งเจียง ไคเช็กและผู้นำของก๊กมินตั๋งมีพฤติกรรมของการฉ้อราษฎรบังหลวงอย่างค่อนข้างเด่นชัด เหตุฉะนั้น แม้ชาวจีนโดยทั่วไปจะไม่ใคร่นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์มากนักก็ตาม แต่ก็ไม่มีทางเลือกใดดีไปกว่าการหันไปสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์จีน ชาวจีนโพ้นทะเลในไทยก็เช่นกันได้แสดงออกว่าสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์จีนในสงครามกลางเมือง (วิลเลี่ยม สกินเนอร์,2529 : 330 – 331) เมื่อเป็นเช่นนี้ ท่าทีของชาวจีนโพ้นทะเลจึงตกอยู่ในสายตาของรัฐบาลจอมพล ป. มาโดยตลอด ในระยะแรก รัฐบาลยังไม่ได้แสดงปฏิกิริยาอย่างใดมากนัก แต่หลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะในสงครามกลางเมืองในปี 1949 แล้ว ความหวั่นเกรงภัยของรัฐบาลจอมพล ป. ได้ทำให้รัฐบาลจอมพล ป. ใช้นโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์และชาวจีนในไทยไปด้วย โดยในปี 1953 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ขึ้น กฎหมายนี้ได้กลายเป็นเครื่องมืออันดีสำหรับรัฐบาลในการปราบปราม "ฝ่ายซ้าย" ในเวลาต่อมา (วิลเลี่ยม สกินเนอร์, 2529 : 339) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกวาดจับบรรดาปัญญาชน นักหนังสือพิมพ์ นักคิดนักเขียน และประชาชนอย่างขนานใหญ่ในปี 1952 ด้วยข้อหาคอมมิวนิสต์และกบฏในราชอาณาจักร หรือที่รู้จักกันในนาม "กบฏสันติภาพ" เนื่องจากการใช้นโยบายทางการเมืองในยุคนั้นของรัฐบาลเต็มไปด้วยความรุนแรง บางครั้งจึงมีการเรียกสังคมไทยในช่วงนี้ว่า "ยุคคณะรัฐประหาร"

2. ยุคเผด็จการทหาร (1957 – 1973) สังคมไทยก็เหมือนกับประเทศด้อยพัฒนาอื่นๆในขณะนั้น ที่การแย่งชิงอำนาจในหมู่นายทหารด้วยกันเองถือเป็นปรากฏการณ์อันปกติ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามก็เช่นกัน หลังจากอยู่ในอำนาจมานานนับ 10 ปี ในที่สุดก็ถูกโค่นล้มลงโดยการรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี 1957 เมื่อยึดอำนาจได้แล้ว คณะรัฐประหารก็ให้

นายพจน์ สารสิน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในช่วงหนึ่งปีแรกของการรัฐประหาร (ตุลาคม 1957 – ตุลาคม 1958) รัฐบาลไม่เพียงจะไม่ปราบปรามบรรดาฝ่ายซ้ายดังเช่นที่จอมพล ป. ได้เคยกระทำมาก่อนหน้านี้เท่านั้น หากแต่ยังได้ปล่อยให้มีเสรีภาพในการคิด การพูด และการเขียนอย่างกว้างขวาง ด้วยเหตุนี้ในช่วงหนึ่งปีแรกของการรัฐประหาร บรรยากาศของสังคมไทยจึงเต็มไปด้วยอิสรภาพและเสรีภาพ แต่แล้วในเดือนตุลาคม 1958 นั่นเอง จอมพลสฤษดิ์ก็ทำการรัฐประหารอีกครั้งหนึ่ง โดยในครั้งนี้ตัวเขาได้ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี พร้อมกันนั้นได้ทำการกวาดจับบรรดานักคิด นักเขียน ปัญญาชนจำนวนมากทั้งที่เคยมีและไม่มีบทบาทในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา ด้วยข้อหามีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินนโยบายในการปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างจริงจังทั่วประเทศ เมื่อจอมพลสฤษดิ์ได้เสียชีวิตไปในปี 1963 แล้วก็ตาม จอมพลถนอม กิตติขจร ผู้ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อมาก็ยังคงดำเนินนโยบายนี้อย่างจริงจังเรื่อยมา ควรกล่าวด้วยว่า ไม่ว่าจะเป็นเพราะสภาพทางการเมืองภายใต้การปกครองของทหารดังกล่าวหรือไม่ก็ตาม นับแต่ทศวรรษ 1970 เรื่อยมาปรากฏว่า มีนิสิตนักศึกษาตามมหาวิทยาลัยต่างๆ แสดงความไม่พอใจต่อสภาพดังกล่าวด้วยการรวมตัวกันเรียกร้องให้รัฐบาลมอบสิทธิเสรีภาพ หรือการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน มีการรวมตัวของนิสิตนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตราบจนกระทั่งได้นำไปสู่การเดินขบวนครั้งใหญ่ ในเดือนตุลาคม ปี 1973 การเดินขบวนครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดเหตุจราจลทั่วทั้งพระนคร และเป็นเหตุนำมาซึ่งจุดจบของยุคเผด็จการทหารในปีเดียวกันนั่นเอง

3. ยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน (1973 – 1976) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเดือนตุลาคม 1973 ได้ก่อให้เกิดบรรยากาศทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน การประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพในด้านต่างๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามหลังจากที่บรรยากาศประชาธิปไตยได้ครอบคลุมไปทั่วประเทศประมาณหนึ่งปี สิ่งที่เกิดขึ้นเกินกว่าที่ใครจะคาดคิดก็คือ แนวความคิดสังคมนิยมได้ก่อตัวขึ้นในฐานะทางเลือกหนึ่งของการเมืองไทย และจนถึงปี 1975 ก็ไม่เป็นที่สงสัยอีกเลยว่า กระแสความคิดนี้ได้เข้าไปครอบคลุมขบวนการนิสิตนักศึกษาตามมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศ ผลก็คือ มีการแสดงออกและเผยแพร่ความคิดสังคมนิยมกันอย่างกว้างขวาง การกระทำเช่นนี้ย่อมหนีไม่พ้นที่จะตกอยู่ในเป้าสายตาของกลุ่มทหารที่ยังหลงเหลืออำนาจอยู่หลังปี 1973 กระแสความขัดแย้งเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองถูกแสดงผ่านความรุนแรงทางการเมืองออกมาเป็นระยะๆ จนในที่สุดความขัดแย้งก็ได้เขม็งเกลียวขึ้น คณะนายทหารกลุ่มหนึ่งจึงรวมตัวกันกระทำการรัฐประหารในนามของ "คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน" ได้เป็นผลสำเร็จในวันที่ 6 ตุลาคม 1976 อันเท่ากับเป็นการปิดฉากยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน การรัฐประหารครั้งนี้ได้ผลักดันให้นิสิตนักศึกษาและประชาชนจำนวนมาก

เดินทางเข้าสู่เขตป่าเขาเพื่อร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยทำการปฏิวัติโค่นล้มรัฐบาล สังคมไทยในช่วงนี้ นับเป็นช่วงที่มีความร้าวฉานแตกแยกและขัดแย้งกันอย่างรุนแรงอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน นับแต่ที่มีการปฏิวัติในปี 1932 เป็นต้นมา

4. ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ (1976 – 1988) รัฐบาลพลเรือนที่ก้าวขึ้นมาปกครองประเทศภายหลังการรัฐประหารเดือนตุลาคม 1976 มีนโยบายที่ค่อนข้างแข็งกร้าว และไม่ประสบความสำเร็จในทางการเมืองมากนัก โดยหลังจากนั้นประมาณหนึ่งปี รัฐบาลชุดนี้ก็ถูกยึดอำนาจโดยคณะนายทหารที่เคยมีบทบาทในการรัฐประหารปี 1976 ครั้งนี้คณะนายทหารได้แสดงบทบาทการเป็นผู้นำเอง โดยการมีนายกรัฐมนตรีเป็นพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ ผู้ซึ่งมีนโยบายในการผ่อนคลายทางการเมืองมากขึ้น รัฐบาลนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 1979 พร้อมกับเปิดให้มีการเลือกตั้งทั่วประเทศ ทั้งนี้ควรกล่าวด้วยว่า บรรยากาศทางการเมืองที่ผ่อนคลายลงนี้ ไม่ได้หมายความว่า สังคมไทยจะมีประชาธิปไตยที่เต็มรูป ที่สุดแล้ว คณะทหารยังคงมีอิทธิพลทางการเมืองอยู่ไม่น้อย ด้วยเหตุนี้ สังคมการเมืองไทยยุคนี้จึงถูกเรียกว่า "ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ" ต่อมาพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ก็ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีต่อจากพลเอกเกรียงศักดิ์ ตามวิถีทางรัฐสภาในปี 1980 ในช่วงปีนี้เองที่รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยว่าสามารถลดความขัดแย้งทางการเมืองที่มีกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ไม่น้อย รัฐบาลชุดนี้ได้เปิดให้มีเสรีภาพทางการเมืองในระดับหนึ่งและมีผลไม่น้อยในการชักนำนิสิตนักศึกษาและประชาชนที่เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยให้หวนกลับมาใช้ชีวิตตามปกติในเมืองอีกครั้งหนึ่ง ในที่สุดอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยก็ค่อยๆ หมดลงและล่มสลายไปในกลางทศวรรษ 1980 พลเอกเปรม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนานประมาณ 8 ปี จนเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปในปี 1988 พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ (ยศขณะนั้น) ก็ก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งนี้แทน พลเอกชาติชายเปิดให้มีบรรยากาศประชาธิปไตยในทางการเมืองอย่างเต็มที่ แต่ด้วยปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงและข้อกล่าวหาที่ว่า มีบุคคลบางคนในรัฐบาลชุดนี้มีส่วนร่วมในกรณีการลอบสังหารบุคคลสำคัญของประเทศ รัฐบาลของพลเอกชาติชายจึงถูกคณะทหารที่เรียกตนเองว่า "คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ" (รสช.) กระทำการรัฐประหารในเดือนกุมภาพันธ์ 1991 โดยแต่งตั้งให้นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ในปลายปีเดียวกันก็ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 1991 แทนฉบับปี 1979 ที่ถูกคณะ รสช. ยกเลิกไป รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่าเป็นการเปิดโอกาสให้นายทหารในคณะ รสช. ได้มีบทบาทนำทางการเมืองต่อไป ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วประเทศในปี 1992 และผลก็คือการก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูร นายทหารจาก รสช. ตามที่มีการคาดการณ์กันไว้จริง ความไม่พอใจของกลุ่มพลังทางการเมืองจึงเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง การชุมนุม

ประท้วงเกิดขึ้นทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดในเดือนพฤษภาคม 1992 กระทั่งนำไปสู่การจลาจลนองเลือดทั่วทั้งพระนคร และจบลงด้วยการหมดอำนาจของนายทหารจากคณะ รสช. ในที่สุด

5. ยุคปฏิรูปการเมือง (1992 – ปัจจุบัน) ผลของการจลาจลในเดือนพฤษภาคม 1992 ได้กลายเป็นประเด็นของข้อถกเถียงถึงการปฏิรูปการเมืองเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย และต่อมาแนวความคิดการปฏิรูปการเมืองได้กลายเป็นภารกิจหนึ่งที่รัฐบาลแทบทุกชุดนับจากปี 1991 เรื่อยมาถือปฏิบัติ กระทั่งในปี 1997 รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ถูกประกาศใช้ และถือเป็นผลผลิตหนึ่งของการปฏิรูปการเมือง และถือกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดเท่าที่การเมืองไทยเคยมีมา รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกเรียกว่า "รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน" และได้กลายเป็นรากฐานที่ทำให้สังคมไทยมีระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงมาจนทุกวันนี้ (2002)

ในช่วงของสังคมไทยที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ได้มีการแปลเรื่อง**อาคิวเจิ้งจุ้วาน**เป็นภาษาไทย และมีการตีพิมพ์เผยแพร่ฉบับแปลสำนวนต่างๆ ดังนี้

1) **ประวัติจริงของอาQ** เดชะ บัญชาชัย แปล พิมพ์ครั้งที่ 3 ในปี 1973 บริษัทบพิธ จำกัด และได้พิมพ์ซ้ำอีกใน **อาQกับความคิดของหลู่ซิ่น** พิมพ์ครั้งที่ 4 มิถุนายน 1981 สำนักพิมพ์ดอกหญ้า (พิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารอักษรสาส์น ฉบับประจำเดือนเมษายน 1952)
2) **เรื่องจริงของอาQ** อภิวัติ แปล ปี1975 เจริญวิทย์การพิมพ์
3) **ประวัติจริงของอาQ** สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ ปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ปี1976
4) **ประวัติจริงของอาQ** ไม่ปรากฏชื่อผู้แปลใน **ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น** เจริญวิทย์การพิมพ์
5) **ประวัติจริงของอาQ** ไม่ปรากฏชื่อผู้แปล ใน**ชุมนุมเรื่องเอกของหลู่ซิ่น** ปี 1980 สำนักพิมพ์แสนสรวง
6) **ประวัติจริงของอาQ** อ. อิทธิพล แปล พฤศจิกายน 1980 (พิมพ์ครั้งที่ 3) สำนักพิมพ์อ. อิทธิพล
7) **ประวัติจริงของอาQ** มานิต เจียรบรรจงกิจ แปล ธันวาคม 1997 สำนักพิมพ์สุขภาพใจ

ประวัติจริงของอาQ จากสำนวนแปลที่ยกมาข้างต้นนั้น สามารถอธิบายปฏิสัมพันธ์ของฉบับแปลแต่ละสำนวนกับยุคสมัยของสังคมไทยได้ดังนี้

ประวัติจริงของอาQ สำนวนแปลที่หนึ่ง เป็นสำนวนแปลที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในปี 1952 โดยเดชะ บัญชาชัย (ที่ใช้ศึกษาอ้างอิงในวิทยานิพนธ์นี้คือ ฉบับที่ตีพิมพ์เป็นครั้งที่ 4

มิถุนายน 1981) อันเป็นช่วงเวลาเดียวกับ "ยุคคณะรัฐประหาร" (1947 – 1957) ซึ่งในยุคนี้ แม้รัฐบาลจะมีนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์แล้วก็ตาม แต่ก็น่าสังเกตว่าได้มีสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมนิยมออกมาแพร่หลายอย่างมากมายและปกติ นิตยสาร "อักษรสาส์น" จัดเป็นสิ่งพิมพ์หนึ่งที่มีบทบาทดังกล่าว และ**ประวัติจริงของอาQ**ก็เป็นหนึ่งในวรรณกรรม "ฝ่ายซ้าย" จำนวนไม่น้อยที่ได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสารฉบับนี้ ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ในช่วงต้นของยุคคณะรัฐประหารนี้ รัฐบาลยังคงเปิดให้มีเสรีภาพทางการเมืองอยู่บ้าง แต่นับจากประมาณกลางทศวรรษ 1950 เรื่อยมา ความเข้มงวดกวดขันของรัฐบาลจึงเกิดขึ้นเมื่อมีการจับกุมและปราบปรามกลุ่มนิสิต – นักศึกษา ปัญญาชน นักคิดนักเขียน และนักหนังสือพิมพ์ในข้อหากบฏ หรือที่รู้จักกันในนาม "กบฏสันติภาพ"

ประวัติจริงของอาQ สำนวนแปลที่สอง เป็นสำนวนแปลที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในปี 1975 โดยมี "อภิวัติ" เป็นผู้แปล ในช่วงนี้ตรงกับ "ยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน" (1973 – 1976) หลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ในปี 1973 (14 ตุลาคม พ.ศ. 2516)

ประวัติจริงของอาQ สำนวนแปลที่สาม ตีพิมพ์เผยแพร่ที่ประเทศจีนเมื่อปี 1976 การตีพิมพ์เผยแพร่ของสำนวนแปลที่สามนี้ถือเป็นหน้าที่อันปกติของสำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศของจีน ซึ่งมักจะเลือกสรรเอางานที่ตนเห็นว่าน่าสนใจ แปลเป็นภาษาต่างๆ เพื่อเผยแพร่ถึง 26 ภาษา เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย เยอรมัน สเปน อิตาลี โปรตุเกส ญี่ปุ่น เกาหลี ไทย ลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม อินเดีย อาหรับ เปอร์เซีย ฯลฯ โดยภาษาต่างประเทศเหล่านี้ จะมีทั้งภาษาหลักที่ใช้กันในสหประชาชาติและภาษาของอีกบางประเทศ ในส่วนหลังนี้ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ที่ประเทศนั้นมีต่อจีน หรือเป็นประเทศที่มีความสำคัญต่อนโยบายต่างประเทศของจีน ฉะนั้นประเทศในส่วนหลังนี้ จึงมักจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหลายประเทศมีความสัมพันธ์กับจีน ณ ขณะนั้น และบางประเทศก็เป็นประเทศที่มีขบวนการฝ่ายซ้ายที่กำลังต่อสู้กับรัฐบาลของตนและจีนให้การสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประวัติจริงของอาQ สำนวนแปลที่สี่และห้า ซึ่งในหนังสือระบุว่าตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์ และสำนักพิมพ์แสนสรวง (1976) ตามลำดับนั้น เมื่อตรวจสอบดูแล้วพบว่าเป็นการลอกเลียนสำนวนแปลที่สามชนิดคำต่อคำ ไม่เพียงเท่านั้น แต่ยังพบว่า การลอกเลียนนี้ยังกระทำไปแม้กระทั่งแบบตัวอักษร กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า ผู้พิมพ์ในสำนวนแปลที่สี่และห้า ได้นำเอาตัวเล่มของสำนวนแปลที่สามมาอัดถ่ายแม่พิมพ์ โดยสำนวนแปลที่สี่เป็นการอัดถ่ายแม่พิมพ์

ตลอดทั้งเล่มทุกหน้า จะมีการตัดทอนเพิ่มเติมก็แต่ในส่วนที่ต้องการบ่งชี้ว่าเป็นการตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ในประเทศไทย ในขณะที่สำนวนแปลที่ห้า จะลอกเลียนโดยการอัดถ่ายแม่พิมพ์เฉพาะบางเรื่องเท่านั้น ส่วนที่ตัดทอนเพิ่มเติมใหม่นอกจากจะบ่งชี้ว่าจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ในประเทศไทยแล้ว ยังได้มีการเขียนคำนำและชีวประวัติหลู่ซุ่นเพิ่มเข้าไปด้วย

การที่สำนวนแปลที่สี่และห้า มีลักษณะเช่นที่กล่าวมานั้นมีเหตุผลที่น่าจะเข้าใจได้ 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นการฉวยโอกาสทางด้านธุรกิจการค้า ในขณะที่การใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ทางปัญญาในเวลานั้น ยังไม่เข้มงวดกวดขันนัก ประการที่สองคือ เป็นไปได้ว่าสำนวนแปลที่สี่และห้า ดำเนินการจัดพิมพ์ไป โดยอาจมีเป้าหมายทางธุรกิจเป็นเรื่องรอง แต่มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองเป็นด้านหลัก กล่าวคือ กระทำไปโดยต้องการเผยแพร่เอกสารของ "ฝ่ายซ้าย" ซึ่งในขณะนั้นมีสิ่งพิมพ์ทำนองเช่นนี้อยู่จำนวนไม่น้อย และที่ต้องระบุชื่อเป็นสำนักพิมพ์ในประเทศไทยก็เพื่อต้องการกลบเกลื่อนว่าไม่ได้เป็นเอกสารที่แปลเป็นไทยมาจากต่างประเทศ (คือไม่ได้แปลขึ้นในประเทศไทย) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสังคมนิยม และได้เผยแพร่สู่สาธารณชนในทศวรรษ 1980 ซึ่งตรงกับ "ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ" (1976 – 1988) ที่บรรยากาศทางการเมืองได้คลี่คลายไปในทางที่เปิดบ้างแล้ว

ประวัติจริงของอาQ สำนวนแปลที่หก เป็นสำนวนแปลที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในปี 1980 แปลโดย อ. อิทธิพล เป็นยุคสมัยเดียวกับสำนวนแปลที่สี่

ประวัติจริงของอาQ สำนวนแปลที่เจ็ด เป็นสำนวนแปลที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในปี 1997 แปลโดย มานิต เจียรบรรจงกิต ช่วงนี้ การเมืองในระบอบประชาธิปไตยของสังคมไทยนับว่ามีเสถียรภาพที่ค่อนข้างมั่นคงและอยู่ใน "ยุคปฏิรูปการเมือง" (1992 – ปัจจุบัน)

จากปฏิสัมพันธ์ของฉบับแปลแต่ละสำนวนกับยุคสมัยที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่นั้น จะสังเกตได้ว่า **ประวัติจริงของอาQ** จะมีโอกาสเผยแพร่ก็ต่อเมื่อการเมืองมีบรรยากาศที่เปิดเท่านั้น และในช่วงที่บรรยากาศทางการเมืองปิด ฐานะของ**ประวัติจริงของอาQ** จะไม่ต่างกับวรรณกรรมต้องห้ามซึ่งถึงแม้รัฐบาลจะไม่ได้ประกาศห้ามเผยแพร่ก็ตาม แต่ก็ไม่มีผู้ใดกล้าตีพิมพ์เผยแพร่ จากปฏิสัมพันธ์ที่ว่านี้ทำให้เห็นว่า การแปลและการตีพิมพ์**ประวัติจริงของอาQ** นั้นขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางการเมืองพอสมควร

หลังจากที่จีนได้เปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศเป็นระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์แล้ว ประเทศในค่ายเสรีทุนนิยมแทบทุกประเทศไม่เพียงไม่ได้ให้การรับรองจีนเท่านั้น หากยังมีหลายประเทศที่มีนโยบายต่อต้านจีนอย่างต่อเนื่องอย่างค่อนข้างชัดเจน หนึ่งในประเทศเหล่านี้ก็คือ ไทย ฉะนั้น ตลอดช่วงเวลาดังกล่าว โดยเฉพาะนับแต่ปี 1973 (ช่วงยุคเผด็จการทหาร) **ประวัติจริงของอาQ**และหนังสือวรรณกรรมฝ่ายซ้ายอื่นๆ จึงไม่อาจเผยแพร่ได้ จนเมื่อเหตุการณ์โลกคลี่คลายลงด้วยการยอมรับจีนมากขึ้น เมื่อจีนได้ที่นั่งในสหประชาชาติแล้ว ไทยจึงมีนโยบายผ่อนคลายต่อจีนมากขึ้น แม้จะยังไม่ได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตก็ตาม แต่จีนและไทยก็มีความสัมพันธ์ต่อกันไปในทางที่เปิดเผยมากขึ้น มีการกระชับความสัมพันธ์ด้วยการที่ไทยส่งนักกีฬาปิงปองไปแข่งขันในจีนในปี 1972 (สิรินทร์ พัธโนทัย, 2539 : 421 – 424) หรือที่เรียกว่า "การทูตปิงปอง" ที่ริเริ่มโดยสหรัฐฯ ส่วนจีนก็ได้ขายน้ำมันราคาถูกให้ไทย (หรือที่เรียกว่า "ราคามิตรภาพ" ในเวลาต่อมา) ในขณะที่ไทยกำลังประสบกับวิกฤตน้ำมัน กระนั้นก็ตาม แม้ความสัมพันธ์จะดีขึ้นก็จริง แต่**ประวัติจริงของอาQ**ก็ยังไม่ได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่อยู่นั่นเอง การตีพิมพ์**ประวัติจริงของอาQ**มาเกิดขึ้นอย่างจริงจังภายหลังปี 1973 เรื่อยมา

อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่า หลังจากปี 1980 เป็นต้นมา **แม้ประวัติจริงของอาQ**จะสามารถเผยแพร่ได้แล้วก็ตาม แต่ก็มีอยู่ครั้งหนึ่งที่**ประวัติจริงของอาQ**ได้กลายเป็นหนังสือที่ผิดกฎหมายหรือ "หนังสือต้องห้าม" สำนวนแปลที่ถูกสั่งห้ามคือสำนวนแปลที่ห้า ที่แปลโดย อ. อิทธิพล ทั้งๆ ที่เป็นสำนวนแปลที่เป็นการแปลแบบเก็บความ หาใช่แบบถอดความไม่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคือ ประเทือง กีรติบุตร เป็นผู้ประกาศคำสั่งดังกล่าวโดยมีหนังสืออื่นอีก 95 รายการที่ถูกสั่งห้าม การสั่งห้ามครั้งนั้นเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง เพราะมีหนังสืออยู่หลายรายการที่เป็นหนังสือวิชาการธรรมดา และ/หรือมีเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวกับการเมืองฝ่ายซ้าย ที่สำคัญคือเป็นคำสั่งที่ประกาศออกมาในขณะที่รัฐบาลกำลังมีนโยบายประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้ คำสั่งนี้จึงไม่ได้ถูกถือปฏิบัติอย่างจริงจัง และ**ประวัติจริงของอาQ**ก็ยังคงได้รับการเผยแพร่เรื่อยมา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เราจะเห็นประเด็นอีกประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวกับอาQ นั่นก็คือ หาก**ประวัติจริงของอาQ**มีการแปลขึ้นในช่วงหนึ่งแล้วสิ้นสุดลงในช่วงนั้น และ/หรือจะมีการตีพิมพ์ซ้ำอีกกี่ครั้งก็ตาม การเป็นส่วนหนึ่งในกระแสนั้นของ**ประวัติจริงของอาQ**ก็คงไม่แตกต่างไปจากงานวรรณกรรมอีกเป็นจำนวนมากที่มีอยู่ในสังคมไทย แต่ความจริงหาได้เป็นเช่นนั้นแต่เพียงด้านเดียวไม่ ความโดดเด่นที่นำไปสู่ข้อสังเกตอันสำคัญที่ว่า**ประวัติจริงของอาQ**มีความแตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับวรรณกรรมชิ้นอื่นๆ ก็คือ **ประวัติจริงของอาQไม่ได้**แปลเป็นภาษาไทยเพียง

สำนวนเดียว หากแต่มีการแปลกันถึง 6 – 7 สำนวน ปรากฏการณ์เช่นนี้ จึงนำมาซึ่งประเด็นคำถามที่ว่า **ประวัติจริงของอาQ**มีอะไรที่โดดเด่นกระทั่งกลายเป็นเสน่ห์ให้มีผู้นำมาแปลหลายสำนวนขนาดนั้น

คำตอบที่เห็นได้ชัดก็คือ เนื้อหา สำนวนภาษา สัญลักษณ์ ความหมายทางการเมือง และภาพสะท้อนทางสังคม ฯลฯ **ในประวัติจริงของอาQ**ได้ถูกนำมาเปรียบเทียบกับความเป็นจริงของสังคมไทยในห้วงกระแสการพัฒนาทางการเมืองดังที่กล่าวมาข้างต้น แม้ในความเป็นจริงจะปรากฏว่า สังคมไทยมีทั้งส่วนที่เหมือนและส่วนที่ต่างกันกับสังคมจีน ประการต่อมา ก็คือ การที่มีสำนวนแปล**ประวัติจริงของอาQ**หลายสำนวนนั้นย่อมปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กับชาวจีนโพ้นทะเลอย่างลึกซึ้ง และด้วยปฏิสัมพันธ์นี้เองที่ทำให้สังคมไทยมีผู้รู้ภาษาจีนอยู่จำนวนไม่น้อย และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการแปล หรือเรียบเรียงงานวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทยได้มากและง่ายกว่างานวรรณกรรมจากสังคมอื่นๆ สำหรับ**ประวัติจริงของอาQ**แล้วการที่มีผู้แปลออกมาหลายสำนวนเท่ากับเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าผู้แปล (ซึ่งรู้ภาษาจีน) ต่างมีทักษะในการแปลที่แตกต่างกัน (ทั้งนี้ไม่นับงานแปล**ประวัติจริงของอาQ**อยู่หนึ่งสำนวนที่แปลจากฉบับภาษาอังกฤษนั่นคือ สำนวนแปลของอภิวัติ) ทักษะที่แตกต่างกันนี้คงไม่ได้หมายความว่า สำนวนแปลใดดีกว่าสำนวนใด แต่สิ่งที่สามารถเห็นได้ชัดก็คือ ความแตกต่างของทักษะดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของการใช้ภาษาจีนในสังคมไทยที่แตกต่างไปตามยุคสมัย ซึ่งจะศึกษาและชี้ให้เห็นในบทต่อไป